Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 127 (9623). ● 1989 йил 5 июль ● чоршанба ● Баҳоси 3 тийин.

М. С. Горбачев Москвадан жўнаб кетди

Франция Республикасининг Президенти Ф. Миттераннинг таклифига биноан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев 4 июлда расмий визит билан Москвадан Парижга жўнаб кетди.

М. С. Горбачевнинг сафарида унга ҳамроҳлик қилувчи КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари Л. А. Воронин ҳам жўнаб кетдилар.

Аэродромда М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар А. П. Бирюкова, А. В. Власов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, КПСС Марказий Комитетининг секретари О. Д. Бакланов кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Франциянинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Ф. Бошато, РСРнинг СССРдаги элчиси И. Букур бор эдилар.

* * *

Шу куни М. С. Горбачев Францияга етиб келди.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

СССР Олий Совети мажлисларининг яна бир ҳафтаси тарихдан жой олди. 3 июль душанба куни эрталаб соат 10 да депутатлар яна Москвада, СССР Олий Советининг мажлислар залида палаталарнинг қўшма мажлисига йиғилдилар.

Раислик қилувчи **М. С. Горбачев** мажлисни очиқ деб эълон қилади.

Азиз ўртоқлар, деб мурожаат қилди М. С. Горбачев депутатларга. Кеча Андрей Андреевич Громико вафот этди. Унинг хотирасини ўринларингиздан туриб ҳурмат билан эсга олишингизни сўрайман.

Депутатлар ўринларидан туришади. Бир минут сукут сақланади.

Андрей Андреевич тўғрисида кўп гапиришимнинг ҳожати йўқ, деб давом этди. М. С. Горбачев, вақти келиб ҳаммаси айтилади, ҳаммангиз бу инсонни биласизлар. Унинг бутун ҳаёти тарих билан, ютуқларимиз, муаммоларимиз билан, неча ўн йиллар мобайнида бутун воқеаларнинг орасида бўлган инсон ҳиссасига нимаики тушган бўлса ўша нарсаларнинг ҳаммаси билан боғланган эди.

Сўнгра раислик қилувчи иш тартибига оид баъзи масалаларга ўтди. Олдинги ҳафтада, деди у, биз комитетлар ва комиссияларни узил-кесил тузиб, бир қанча жорий масалаларни ҳал этдик, СССР Министрлар Совети раисининг 8 ўринбосарини, СССР ташқи ишлар министрини ва Министрлар Советининг ишлар мудирини тасдиқладик. Биз Министрлар Совети раисининг яна 3 та ўринбосари, 34 министр ва давлат комитетларининг 13 раиси номзодларини — жами 50 кишини кўриб чиқишимиз лозим. Шундан кейин СССР халқ контроли комитети, олий суди, прокуратура ҳамда давлат арбитражи коллегияси составига номзодлар кўриб чиқилади. Бу яна 150 кишидир.

Биз аввалги составдаги Министрлар Совети янги ҳукумат тасдиқлангунга қадар ўз ваколатларини сақлаб қолади, деб белгиладик. Аммо ҳукумат тузиш жараёни қанчалик узоққа чўзилгани сари бу ҳол унинг кундалик фаолиятига шунчалик салбий таъсир қилмоқда. Бу тушунарли ва инсоний жиҳатдан равшан бўлса керак. Биз составларини тасдиқлашимиз лозим бўлган бошқа органлар ҳам худди шундай аҳволдадир.

Афтидан, биз бундан буён қандай иш тутишимиз лозимлигини ўйлаб кўриш керак. Чунки Олий Совет қонун лойиҳалари устидаги ишларни бошлаши, қонунчиликни бошлаши, бошқа муҳим масалаларни ҳал этиши даркор.

Мен сизларга фикр юритиш учун ахборот бермоқчиман, маълумки, шундай ибора мавжуд. Биз ҳукумат тузиш жараёнини ниҳоясига етказиш сари анча олға силжишимиз керак. Мен шундай ёндашув тарафдориман: муҳокама, талабчанлик сифатини пасайтириш ҳисобига эмас, балки энг муҳим, принципиал масалаларга эътиборни қаратиш ҳисобига олға силжиш лозим. Шу боисдан мен сизлардан ўз саволларингизни тўплаб, энг муҳимларини синчиклаб танлаб олишни ва олға силжишни яна бир бор илтимос қилмоқчиман.

Эҳтимол биз лоақал ҳукумат тузишни шу ҳафта ичида ниҳоясига етказиш тўғрисида аҳдлашиб оламиз.

Номзодларни муҳокама қилмаслик тўғрисида гап бораётгани йўқ, албатта, аммо буни ишчанлик билан ўтказиш, конкрет масалаларни ойдинлаштириш, ҳар бир номзод тўғрисидаги суҳбатни умумий мунозарага айлантириб юбормаслик керак.

Давлат органлари тасдиқлангунга қадар Олий Советнинг шошилинч топшириқлари бўлмаган комитетлар ва комиссиялар мажлисларни ўтказмаслиги тўғрисида ҳам аҳдлашиб олиш мумкин бўлур эди. Бу эса ўз кучимиз ва диққат-эътиборимизни ҳукумат ва бошқа органларни тузишдек масъулиятли жараёнга батамом қаратиш имконини берган бўлур эди. Иккинчи томондан бу нарса Олий Совет составига кирмаган СССР халқ депутатларининг жойларда бўлиб, сайловчилар билан учрашишларига имконият яратган бўлур эди.

Яна бир нарса.

Ўтган мажлисда биз палаталарнинг раисларига ҳамда қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетига овоз бериш тартиби ҳақидаги ҳамда Олий Совет ва унинг палаталари мажлисларининг қонуний ҳуқуққа эгалик шартлари тўғрисидаги масалани ўйлаб кўришни топширган эдик.

Шу масала хусусида Иттифоқ Советининг раиси **Е. М. Примаков**га сўз берилади.

СССР Олий Совети тегишли қарор қабул қилади.

П. И. Мостовой СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, СССР Госснаби раиси лавозимига тавсия этилади.

Депутатларнинг саволларига жавоб қайтара туриб **П. И. Мостовой** шуни таъкидладики, мамлакат экономикасини соғломлаштириш, унинг суръати, самарадорлигини кучайтириш учун халқ хўжалигини материал-техника билан таъминлашни сифат жиҳатидан янгича ташкил этишга, яъни улгуржи савдога ўтиш муҳим аҳамиятга эгадир. 1992 йилда мана шу йўлга батамом ўтиш мўлжалланмоқда. Улгуржи савдо — таъминот учун карточкаларни бекор қилиш эмас, бир қанча муаммоларга эга бўлган системадир.

Ана шу муаммоларни ҳал этишнинг биринчи босқичи — шу беш йилликнинг охиригача балансланган маҳсулот турларини марказлаштирилган тарзда тақсимлаш қисқартирилади. Иккинчи босқич — ўн учинчи беш йиллик бўлиб, у чинакам товар-пул муносабатларини қарор топтириш ҳамда ишлаб чиқариш воситаларининг ягона умумиттифоқ социалистик бозорини шакллантириш даври бўлиб қолиши керак.

Аммо, деб таъкидлади ҳукумат аъзолигига номзод, маҳсулотнинг асосий қисми Госснаб бошқармаси воситачилари орқали реализация қилинади. Бу эса савдони яхши техникавий негизда олиб бориш, халқ хўжалигининг ғоят муҳим эҳтиёжларини ва иқтисодий жиҳатдан ҳимояланмаган истеъмолчиларни таъминлаш учун ресурсларни жамлаш имконини беради.

Ҳукумат аъзолигига номзод депутатларнинг саволларига жавоб бера туриб, коммерция ахбороти банки бўлган умумдавлат автоматлаштирилган ахборот системаси вужудга келтирилаётганлигини маълум қилди. СССР Госснабини қайта қуриш, уни иқтисодий негизга ўтказиш, давлат ва хўжалик бошқаруви вазифаларини аниқ белгилаш жараёни давом эттирилади, марказий аппарат ҳисобига хўжалик ҳисобидаги 25 та савдо-воситачилик бирлашмалари тузилади. Уларнинг территориал бошқармалар, министрликлар, идоралар, республикалар, ўлкалар, областлар билан муносабатлари шартнома асосида бўлади.

П. И. Мостовой номзодини муҳокама қилишда депутатлардан **Г. М. Ермолаев, В. П. Ларионов, В. Г. Кучеренко, А. А. Собчак, А. К. Милосердний** иштирок этдилар.

СССР Олий Совети П. И. Мостовойни СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госснабининг раиси этиб тайинлайди.

Д. Т. Язовни СССР Мудофаа министри лавозимига тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Минбарда — **Д. Т. Язов.** Қуролли Кучлар қурилишини, совет ҳарбий доктринаси ва халқаро алоқаларни СССР Мудофаа министрлиги эмас, балки мамлакатнинг олий сиёсий раҳбарияти белгилайди, деб уқтирди у. Биз эса ана шу қарорларни қуролли кучлардан фойдаланишнинг оператив, сафарбар қилиш планлари ҳамда бошқа планларни тузиш йўли билан амалга ошириш форма ва методларини ишлаб чиқамиз.

СССР Қуролли Кучларининг қўмондонлиги, деб таъкидлади номзод, партиянинг халқаро кескинликни, ҳарбий қарама-қаршиликни юмшатишга қаратилган йўлини маъқулламоқда. Қуролли Кучларнинг ҳозирги қисқартирилиши янгича фикрлашнинг ифодаси бўлиб, у мамлакатнинг мудофаа қобилиятига зиён етказмайди. Шу билан бирга қисқартирилаётган ҳарбий кадрларни ишга жойлаштиришга ва социал масалаларни ҳал этишга алоҳида эътибор бериш керак. Қуроллар қаторидан олинаётган жанговар техникадан халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун иложи борича кўпроқ самара билан фойдаланиш лозим.

Д. Т. Язов армия турмушининг баъзи конкрет масалаларига тўхталди, жумладан Қуролли Кучларда демократиялаш жараёнлари ҳақида, уставга хилоф муносабатларга қарши кураш тўғрисида сўзлаб берди. У йигитлар муддатли ҳарбий хизматни чақирилган жойларда ўташи тўғрисидаги таклифларни, шунингдек ёлланма армияни тузиш принципини танқид қилди, жангчиларнинг маиший турмушини яхшилаш билан фаол шуғулланишга азму қарор берганлигини таъкидлади.

Номзод депутатларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди.

СССР Мудофаа министрлиги ва шахсан Д. Т. Язов фаолиятига боғлиқ мулоҳазалар ва таклифлар билан депутатлар **А. А. Генчев, В. С. Подзирук, Е. А. Гаер, С. Ф. Калашников, Ю. Ю. Олекас, Е. Н. Ауелбеков, Н. Д. Тутов, И. А. Ждакаев, С. Ф. Ахромеев, Н. Н. Медведев, В. А. Киселева, В. Л. Лапигин** ва бошқалар сўзга чиқдилар. Нотиқларнинг кўпчилиги СССР Қуролли Кучлари аҳволини танқидий баҳоладилар, армияда қайта қуришнинг етарли даражада ўйланган концепцияси йўқлигини кўрсатиб ўтдилар.

СССР Олий Совети узоқ давом этган мунозаралардан сўнг кўпчилик овоз билан Д. Т. Язовни СССР Мудофаа министри қилиб тайинлайди.

Раислик қилувчи иш тартиби, мунозаралар этикаси ва характерига таааллуқли масалалар юзасидан депутатлардан президиумга тушган бир қанча хатларни ўқиб эшиттиради. У хатларни умумлаштирар экан, музокараларда нотиқларнинг ўзаро ҳурмати ва масъулиятини сақлаш зарурлигини таъкидлади.

Танаффусдан сўнг мажлисга **А. И. Лукьянов** раислик қилди.

В. С. Павловни СССР Молия министри лавозимига тайинлаш тўғрисидаги масала депутатлар муҳокамасига тақдим этилади.

В. С. Павловга СССР ҳукумати составида ўзининг бўлажак фаолияти концепциясини ифодалаб бериш ва депутатларнинг саволларига жавоб қайтариш имконияти берилади.

Нотиқ мамлакат молиявий аҳволини таърифлар экан, уни ташвишли, деб айтди. Бу нарса депутатларнинг нутқларида ҳам сезилмоқда, магазинларнинг бўм-бўш пештахталари, таъминот соҳасидаги етишмовчиликлар буни тасдиқламоқда. Нотиқ пулнинг қадрсизланишини тўхтатиш учун кечиктириб бўлмайдиган тактик вазифаларнигина эмас, балки стратегик аҳамиятга эга бўлган вазифаларни ҳам ҳал этиш кераклигини таъкидлади.

Бизнинг молия-кредит системамиз, деб ҳисоблайди ҳукумат аъзолигига номзод, жиддий қайта қуришга муҳтож. Уни ремонт қилиш керак эмас, балки тубдан қайта қуриш лозим. Бу ерда гап мамлакат пул обороти бошқармаси системасини ташкил этиш тўғрисида бормоқда. Ушбу мураккаб вазифани ҳал этиш марказда ва жойларда ижодий ишлашни талаб қилади. Халқ хўжалигида пул маблағлари муомаласини қайта ташкил этиш унинг энг муҳим йўналишидир. Молия соҳасида хўжалик механизмини қайта қуришнинг стратегик мақсади — сарфланган ҳар бир сўмдан олинадиган самарани ошириш йўллари ва усулларини топишдан иборат, чунки кишиларнинг турмуш даражасини ошириш ҳукуматнинг вазифаси. СССР давлат бюджети ҳаражатларининг асосий структуравий моддаси ана шунга қаратилган.

В. С. Павлов иқтисод ва тежамкорлик режимини мустаҳкамлаш, хўжалик ҳисобини кенгайтириш ва ривожлантириш масалаларида кучларни бир ерга тўплаш кераклигини таъкидлади. Энг муҳими мамлакат экономикасини ривожлантиришни жадаллаштириш ва меҳнаткашлар турмуш даражасини ошириш учун ресурслар қидириб топишдан иборатдир.

Депутатлар **А. И. Хомяков, В. А. Тихонов, А. Ф. Касьянов, К. Д. Лубенченко** ва бошқалар СССР Молия министри лавозимига даъвогарга ўз истак ва тавсияларини айтишди.

СССР Олий Совети В. С. Павловни СССР Молия министри қилиб тайинлайди.

Л. Д. Рябевни СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари этиб тайинлаш таклиф қилинади.

Л. Д. Рябевга сўз берилади. У депутатларнинг саволларига жавоб қайтарар экан, энергетика соҳасида давлат сиёсатини амалга ошириш, хўжалик юритишнинг экстенсив усулларидан интенсив усулларига ўтиш, энергияни тежашни рағбатлантириш, социал сиёсатнинг устун соҳаларини энергетика программалари орқали рўёбга чиқариш, экология муаммоларини ҳал этиш, тармоқдаги фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, бошқаришнинг иқтисодий воситаларини жорий қилиш — Министрлар Совети ёқилғи-энергетика комплекси бюросининг бош вазифаси эканини таъкидлади.

Номзод тармоқни ривожлантиришнинг аниқ-равшан муаммолари ҳақида гапирди. У, жумладан, қишлоқларнинг энергия таъминотини ошириш, аввало Ноқоратупроқ ўлкани электрлаштириш ва газлаштириш ҳукуматнинг Олий Советга тақдим этган программасига мувофиқ биринчи галдаги мақсад бўлиб қолганини таъкидлади. Л. Д. Рябев мамлакатнинг айрим регионларида атом энергетикасини ривожлантириш, АЭСларнинг чиқитларини сақлаш, Чернобилдаги авария ва жанубий Уралдаги 1957 йил фожиали портлаши оқибатларини бартараф этиш масалалари хусусида тўхталди. Нотиқ тармоқ раҳбарларини танлаш ва жой-жойига қўйишга, мудофаа корхоналарининг фаолиятини ўзгартириш давомида бўшаб қоладиган малакали кадрларни ишга жойлаштиришга катта эътибор берди.

Л. Д. Рябевнинг номзодини муҳокама қилишда депутатлардан **Ю. Н. Шчербак, С. Я. Наумов, Ю. В. Неелов, Г. И. Ревенко, И. Н. Дьяков** қатнашдилар.

СССР Олий Совети Л. Д. Рябевни СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари этиб тайинлайди.

Баъзи бир жорий масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Мажлис тугади.

4 июлда сессия ўз ишини давом эттирди. (ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

30—40 ЙИЛЛАР ВА 50-ЙИЛЛАРНИНГ БОШЛАРИ ДАВРИДАГИ РЕПРЕССИЯЛАРНИНГ ҚУРБОНЛАРИ ХОТИРАСИНИ АБАДИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитетининг шу масала юзасидан қабул қилган қарорида таъкидланишича, мамлакатда тарихий ва социал адолатни тиклаш мақсадида 30—40-йиллар ва 50-йилларнинг бошлари давридаги оммавий репрессияларнинг бегуноҳ қурбонлари бўлган барча гражданларни тўла-тўкис оқлаш соҳасида катта иш қилинмоқда. Оқланганлар ва уларнинг қариндош-уруғлари ҳуқуқларини оғишмай таъминлаш, уларга етказилган моддий зиён учун товон тўлаш чоралари кўрилмоқда, репрессияларнинг қурбонлари ёдгорликлари яратилмоқда, қабристонлар очилмоқда.

Шу билан бирга, КПСС Марказий Комитетига тушаётган илтимослар, хатлар ва аризалардан маълум бўлишича, бир қанча республикалар, ўлкалар ва областларда репрессияларнинг қурбонлари хотирасини абадийлаштириш соҳасидаги иш ҳали етарли равишда уюшқоқлик ва изчиллик билан олиб борилмаяпти. Баъзи партия ва совет органлари муносиб фаоллик кўрсатмаяптилар, жамоатчиликнинг, КПСС Марказий Комитети 1989 йил 6 январь қарорига ва СССР Олий Совети Президиумининг 1989 йил 16 январь фармонига мувофиқ тузилган махсус комиссияларнинг имкониятларидан дуруст фойдаланмаяптилар.

КПСС Марказий Комитети иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, шунингдек халқ депутатлари маҳаллий советларида ишлаб турган коммунистларга репрессиялар қурбонларининг, шу жумладан сургун қилинган жойларда вафот этганларнинг хотирасини абадийлаштириш соҳасидаги ишни кучайтиришни таклиф қилди.

Улар дафн этилган жойларни расмий қабристонлар деб эътироф қилиш, ҳайкаллар ва ёдгорликлар қуриш юзасидан зарур чоралар кўриш лозим. Оммавий ахборот воситалари ўтказилаётган тадбирларни мунтазам равишда ёритиб борсинлар.

Халқ депутатлари Советларига репрессияларнинг қурбонлари, шу жумладан сургунда вафот этганлар дафн қилинган жойларни яхши тартибга келтириш ва муҳофаза қилиш чораларини ишлаб чиқиб, амалга ошириш тавсия этилди. Бу ишга ички ишлар ва Давлат хавфсизлиги органлари кенг жалб этилсин. Ўзбошимчалик билан гўрларни кавлаш ва қайта дафн этиш ҳолларига йўл қўймаслик учун зарур тушунтириш иши ўтказилсин.

Советларнинг ижроия органларига қабристонларни тартибга келтириш ва ҳайкаллар ўрнатиш учун зарур маблағни қидириб топиш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этиш тавсия қилинди. Бунинг учун гражданлар ихтиёрий равишда тўплаган маблағни жалб қилиш тўғрисида жамоатчилик киритган таклифлар қўллаб-қувватланди.

РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРДАН

• Таклифлар • Эътирозлар • Талаблар

• Бир мавзуда учинчи марта

... ЁМОН ОТГА МИНГ ҚАМЧИ

КУЙБИШЕВ РАЙОН ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ДИҚҚАТИГА

ТЎРТ йил бўлдики, Куйбишев район «Автодормехбаза»си билан «олишиб» келамиз. Даставвал газетада эълон қилинган танқидий хабарда 2-Урицкий, Котов, Короленко кўчаларига ахлат ташийдиган машина кирмаслиги ҳақида ёзилган эди. Шундан сўнг 2 ойча бу кўчаларга машина қатнаб турди. Кейин яна узилишлар бўлди. Маҳалла аҳли номидан ёзилган хатга Куйбишев район ижроия комитети раиси ўринбосари Р. Мусабоевдан «Бу кўча бизнинг районга қарамайди» деган мазмунда жавоб олдик. Яна редакциянинг аралашуви билан бу кўчалар Куйбишев районига қарашли эканлиги «исботлаб» берилди. Ёзишмаларга ҳам икки ойча вақт кетди. Бу орада кўчаларга ахлат ташийдиган бирорта машина кирмади. «Исбот»дан сўнг эса ахлатни олиб кетиш бироз йўлга қўйилди. Ўтган йилнинг июнь ойига келиб яна уларнинг бу кўчалардан «оёғи узилди». Шу сабаб бўлди-ю, «Автодормехбаза» директори билан учрашдик.

— Корхонамиздаги 86 та ахлат ташийдиган машинадан 68 таси ҳар куни линияга чиқади, — деди директор. — Машиналаримиз эски, баъзан у — бу эҳтиёт қисмни тополмай сарсон бўламиз. Бунинг устига корхонамизнинг ремонт базаси чатоқ. Двигателни созлашга ҳатто дастгоҳлар йўқ.

— 83-01 номерли «экипаж» ҳеч мукофотга илинадими?

— Май ойида 25 процент миқдорида мукофот олган.

Бу суҳбат ўтган йили бўлган эди. Май ойи учун мукофот олган «экипаж» аъзолари худди шу даврда юқорида тилга олинган кўчаларга бирон марта бош суқмаган эдилар. Директор суҳбатимиз охирида бундай узилишлар иккинчи бор қайтарилмаслиги, ҳафтасига икки марта бу кўчаларга машина кириб туришини айтди. Бу ваъдага уч ой амал қилинди. Сентябрь ойига келиб аҳвол яна «ўз изига тушди». Ўшандан буён кўчаларда уюм-уюм ахлатлар.

Афанди ҳадеб ўғлини тутиб олиб ураверар эмиш. Одамлар нега урасиз дейишса, Афанди «нуқул айтганимни қилади» дебди. Бунинг нимаси ёмон? Ўз ақли билан ҳеч иш қилмайди, шуниси ёмон, деган экан афанди. Маҳалла аҳолиси қачонгача сизларни ниқтаб ишлатиши керак. Ахир «Автодормехбаза» директори ва ишчиларига маошни ниқтаб беришмайди-ку!

А. ҒУЛОМОВ.

Нўноқ уста ва ваъдабоз раҳбар

ҚАЙТА қуриш барча соҳаларга дадил кириб бораяпти, деб жар солиш ҳам одат тусига кириб қолаяпти. Қайси газетани қарасангиз шундай сўзларга кўзингиз тушади. Ҳаётда ҳам шундайми? Йўқ. Айниқса аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасида ўзгаришлар сезилмаяпти. Май ойида «Фатон-714» рангли телевизорим ишдан чиқди. С. Раҳимов районидаги «Орбита» устахонасига мурожаат қилдим. Диспетчернинг «эртага албатта боради» деган устаси уч кундан сўнг келди. Кела солиб, буни тузатишнинг иложи йўқ, телевизорнинг бир блокини ечиб устахонага олиб боринглар, деб буйруқ бериб кетди. Устахонада блокни 15—20 кунда тузатиб қўйишларини айтишди. Шу муддат ўтгач устахонага бориб, 20 сўм 80 тийин хизмат ҳақи тўладим. Усталар эртагаёқ уйга бориб телевизорни тузатиб кетишларини айтишди. Тўрт кун деганда уста келди. Наридан — бери ишлаган бўлиб блокни жойига ўрнатди. Лекин уста ҳар қанча ҳаракат қилмасин телевизор кўрсатмади, охири у тутаб кетди. Фиғони фалакка кўтарилган уста «эртага устахонага олиб борсангиз тузатиб берамиз» деб жўнади. Бир ярим ой деганда ҳам телевизор тузалмади. Мажбур бўлиб Тошкент шаҳар «Орбита-сервис» бирлашмаси бошлиғига учрадим. Бошлиқ «ўн кун ичида комиссия телевизорингизни бориб кўради» деб, у ҳам қўйнимни пуч ёнғоққа тўлдирди. 15 июнда бошлиқ айтган муддат тугади, лекин комиссиядан дарак бўлмади. Буёғига қаерга, кимга арзимни айтишни билмай, сизларга дардимни тўкиб солдим. Бунақа малакасиз усталар ва уларнинг ваъдабоз бошлиғини назорат қиладиган, тартибга соладиган ташкилот борми?

Н. ЖЎРАБОЕВ,
меҳнат ветерани.

МУЛОҚОТ ЎРНАТИЛСА...

ШАҲАР Давлат автомобиль инспекцияси раҳбарлари жойларда ҳеч аҳоли билан учрашадими, уларнинг ташвиш, ўйлари билан ҳеч қизиқадими? Менимча, бундай тадбирлар ўтказилмаса керак. Агар маҳаллаларда, район миқёсида учрашувлар ўтказиб турилса, ГАИ ходимлари бу тадбирдан кўп баҳраманд бўлардилар. Аҳоли уларга зарур-безарур бўлган жойларга ўрнатилган светофорлар, пиёдалар учун ўтиш жойлари, бошқа турли муаммолар ҳақида, бир сўз билан айтганда, ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш хусусидаги ўз мулоҳазалари билан ўртоқлашардилар. Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. Новомосковское ва Эргашев кўчалари кесишган чорраҳага светофор дам ўрнатилса, дам умуман олиб ташланади. Бу чорраҳага албатта светофор керак, чунки бу чорраҳа яқинида 27-поликлиника, 99-мактаб, автобус бекатлари жойлашган. Ёшлар-ку бир амаллаб катта кўчани кесиб ўтишади, биз кариялар бу чорраҳадан ўтишга роса қийналаямиз. Бу чорраҳадан светофорни нега олиб ташлашди?

Яна бир мулоҳаза шуки, «иккинчи даражали» кўчаларда светофорлар тез-тез бузилиб туради. Бу кўчадан ўтиб турадиган ГАИ ходимлари светофор ишламаётганига унчалик аҳамият беришмайди. Масалан, Эргашев ва Озарбайжон кўчалари кесишган жойдаги светофор икки ой деганда қайта ишлади. Биз қаерга хабар қилишни билмаймиз. Газета орқали светофор ишламаганда мурожаат қилинадиган телефон номери эълон қилинса, ГАИ ходимларига ҳам, аҳолига ҳам катта ёрдам қилган бўламиз.

Абдусаттор РАҲМАТУЛЛАЕВ,
пенсионер, Тошкент.

БУЗИШДИ-Ю ТУЗАТИШМАДИ

1986 йилда «Тошкент ҳақиқати» газетасида «Ўгай бекат» сарлавҳали танқидий хабарим босилгандан кейин Беруний кўчасидаги Марказ-26 кварталида автобус, троллейбусларнинг бекати тикланиб, соябонлар, ўриндиқлар қурилган эди. Соябон, ўриндиқларнинг умри қисқа экан, 1988 йилнинг апрель ойида бекат ёнида қурилиш ишлари олиб борилиб, у бузиб ташланди. Қурилиш ишлари битганига қарамай, бекатни тиклашдан дарак йўқ. Кичкинагина соябон қуриб, иккита ўриндиқ ўрнатиш қийин бўлмаса керак. Арзимизни Октябрь район Советининг ижроия комитети раҳбарларига етказарсизлар, деб аҳоли номидан:

Эргаш ЮСУПОВ,
I группа инвалиди.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

«БЕКАТЛАРДА САРҒАЙИБ...»

17 март 1989 йил

УШБУ мақола Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмасида кўриб чиқилди, дейилади бирлашма бошлиғининг ўринбосари С. Аъзамовдан келган жавобда. Ҳақиқатан март ойида 8-, 18-, 2519-автопаркларининг 53-, 67-экспресс, 89-, 92-тезюрар, 96-автобуслар ҳамда 2-автотранспорт корхонасининг 13-, 14-, 20-маршрутли таксиларининг линияга чиқариш тўла таъминланмаган.

Мақола маршрутлар бригадирлари, линия диспетчерлари йиғилишларида ва автопаркларнинг меҳнат коллективлари кенгаши мажлисларида муҳокама қилинди. Шу йилнинг биринчи кварталида ишда йўл қўйган камчиликлари учун 29 нафар линия диспетчерлари жазоланди. 30 нафар линия диспетчери эса ҳаракатнинг доимийлик планини бажармагани учун биринчи квартал мукофотидан маҳрум этилди. 8-, 18-, 2519 автопарклар ҳамда 2-автокорхона директорлари В. Г. Агафонов, Р. Д. Убайдуллаев, Н. Х. Назаров, М. М. Зоидовларга автобусларни кундалик маршрутларга чиқариш ва уларни сутканинг ҳар соатида аниқ ишлашини таъминлаш вазифаси юклатилди.

• СССР—УМУМИЙ УЙИМИЗ •

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Раиси М. С. Горбачевнинг Марказий телевидение орқали сўзлаган нутқи барча қатори областимиз меҳнаткашларида ҳам катта қизиқиш уйғотди. Улар совет федерациясини такомиллаштириш, миллий муносабатларни нормал йўлга қўйишда тўпланиб қолган муаммоларни ақл-идрок билан ҳал этиш, халқлар ўртасидаги дўстлик ва қардошликни мустаҳкамлаш юзасидан берилган йўл-йўриқларни чин қалбдан маъқуллашмоқдалар.

ҚУРОЛДОШ ХОТИРАСИ

• ОҚИБАТ •

Дўст қадрини билган кишигина ўз қадрини билади.

Улуғ Ватан уруши йилларидан хотира бўлиб қолган нарсалар ҳар бир хонадонда нодир ёдгорлик сифатида авайлаб сақланиб келинмоқда. Булар солдатнинг туморча шаклидаги хатлари ёки жангда кўрсатган жасорати учун берилган тақдирномалар, орден ва медаллар, унутилмас хотиралар...

Бундай хотиралар Улуғ Ватан уруши бошланишидан охиригача оғир жангларда жасорат кўрсатиб қатнашган 1929 йилдан КПСС аъзоси, истеъфодаги майор Тўрдиали Шарипов ҳаётида кўплаб учрайди.

Яқинда дўстим Тўхтамурод Деҳқоний билан отахонни зиёрат қилгани у киши яшаб турган — Келес шаҳри Железнодорожний кўча 1-уйга ташриф буюрдик. Отахоннинг уйига етганимизда, у киши елкасида кетмон билан Дамариқ бўйлаб боғлари томон дадил қадам билан келар эди:

— Ана ўзлари келяптилар, — деди Деҳқоний, — ёшлари 80 дан ошган бўлса ҳам ҳамон бардам, тетиклар. Шу ерлар илгари ташландиқ, жарлик, тепалик ерлар эди, гўзал боққа айлантирдилар.

Отахон билан қадрдонлардек кўришгач, боғнинг ўнг қанотида жойлашган шинамгина музей хонасига кириб ўтирдик. Бир пиёла чой устида суҳбатлашдик.

— Шахсий музейимни яхши биласизлар, бу ҳақда кўп ёзилди, — деди Турдиали ота, — ҳозир эса сизларга жанг майдонида Султонмурод исмли қозоқ дўстим билан (мендан 5 ёшар катта эди) ака-ука тутиниб қолишим ҳақида сўзлаб бермоқчиман.

13-армиянинг полк комиссари эдим. Шу полкда дўстим Султонмурод наводкачи эди. У доимо мен билан ёнма-ён ҳаракат қиларди.

1943 йилнинг 10 июнь куни қўмондонликдан Елец станциясини қандай бўлмасин душмандан тозалаш зарур деган буйруқ олинди. Гитлерчилар катта куч тўплашганди. Улар позицияни қўлдан бермаслик учун жон-жаҳдлари билан курашишарди. Ярим соатча қаттиқ жанг бўлди. Не-не азамат дўстларимдан ажралдик. Аммо орқага чекинмадик. Энди станцияга яқинлашиб қолганимизда ўнг оёғимга осколка тегиб оғир ярадор бўлибман. Эртасига дала госпиталида ўзимга келсам, ёнимда Султонмурод ҳам ётарди. У ҳазил тариқасида:

— Иккаламиз баравар яраландик, деди. Аммо унинг бирор ерида яраланган белгиси йўқ эди. Ҳақиқий бўлган воқеани ҳамшира сўзлаб берди. Маълум бўлишича, мен ярлангач, Султонмурод елкасига ортмоқлаб (мендан гавдали бақувват йигит эди) 500 метргача орқага қайтиб мени дала госпиталига етказган. Қоним кўп кетгани сабабли қон беришмоқчи бўлган. Бахтимни қарангки, иккимизнинг қонимиз бир группага тўғри келибди. У кўп қон бергани сабабли бироз қийналган, врачлар уни ҳам менинг ёнимда қолдириб, даволашган экан. Дала госпиталида бир ҳафта бўлиб роса ҳасратлашдик. Ҳақиқий ака-ука бўлиш учун қасам ичдик. Бир-биримизга уй адресимизни бердик. У соғайгач, ўз қисмига жўнаб кетди.

Мен эса 3 ой госпиталда ётгач, 361 ҳаво десанти полкига комиссар этиб тайинландим. Ғалаба кунигача жанг майдонида бўлдим. Сўнг Тошкентга қайтгач, Султонмурод акани излашга тушдим. Уни излаб Қизилўрдага бордим. Қозоғистонда чиқадиган газеталар орқали қадрдон дўстимни қидираётганлигимни маълум қилдим.

Бир куни танишим Каримжон Алимов: «Сизни ўшлик Султонмурод исмли киши эслади. Бирга жанг қилган экансизлар», — деб қолди. Қувончим ичимга сиғмай Ўш томонга қанот боғлаб учдим. Излаб-излаб Султонмурод билан учрашдим. Дўстимнинг квартирада ўтирган уйида бир кеча тунадим.

Унинг айтишича: Қизилўрдадаги ҳовлиси бузилиб кетган экан. Иш излаб охири Ўш шаҳрига келиб қолган. Бу орада хотини вафот этибди. Мурoджон номли биргина ўғлини уйлантирибди, ҳозир бир амаллаб яшаб турган, аммо касалванд бўлиб қолган экан.

Шундан сўнг ўзини ҳам, ўғлини ҳам Тошкентга кўчириб келдим. Ўзим яшаб турган маҳалладан кичик бир ҳовлини арзон нархда олиб бердим. Аммо дўстимнинг аҳволи тобора оғирлашиб борарди. Докторларга қаратдим, аммо кундан-кун оғирлашди. Ниҳоят ўтган йили 2 май куни вафот этди. Дўстимнинг жасадини Дамариқ ёнидаги қардошлар қабристонига (бу ерга турли миллат кишилари дафн этиладн) дафн этдик.

Қуролдош дўстим Султонмурод Ғойибовнинг қабри устига ёдгорлик ўрнатдик, атрофига гуллар, манзарали дарахтлар ўтқаздик. Ҳозир унинг қабри атрофидаги дарахт тагларини юмшатиб, гулларга сув қуйиб келмоқдаман...

Турдиали ака Шарипов кекса дўсти Султонмуроддан ёдгорлик бўлиб қолган ўғли Муроджонга, унинг оиласига қўлдан келганча ҳамон ёрдамини аямай келади.

Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ,
жамоатчи мухбир.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК НЕГИЗИДА

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Раиси М. С. Горбачевнинг Марказий телевидение орқали сўзлаган нутқини зўр қизиқиш билан ўрганмоқдамиз. Нутқда миллатлараро муносабатларда тўпланиб қолган муаммоларни дўстлик ва ҳамкорлик негизида ҳал этиш, муштарак манфаатларимизни ўйлаб совет федерациясини янада тараққий эттириш зарурлиги алоҳида уқтирилди.

Дарҳақиқат биз кўп миллатли жамиятда яшаб келдик ва бундан буён ҳам дўст-биродар бўлиб яшайверамиз. Биргина бизнинг районда 50 га яқин миллат вакиллари иноқ яшаб меҳнат қилмоқдалар. Биз улар ўртасида дўстлик алоқаларини янада мустаҳкамлаш мақсадида интернационал маданий марказ ташкил этдик. Марказ турли миллат вакилларининг қадимий урф-одатларини сақлаб қолиш, ҳар бир миллат тарихини ўрганиш, тили ва маданиятини ривожлантириш юзасидан қизиқарли тадбирлар ўтказмоқда. Ҳозирги кунда марказ составида 6 та секция ишламоқда. Бу секцияларга барча миллат вакиллари бирлашишган.

Миллий муносабатларни такомиллаштириш юзасидан яна бир қатор тадбирлар кўрмоқдамиз. Ҳозир миллий байрамлар ўтказишга тайёргарлик кўраяпмиз. Одатда бундай байрамларда барча миллат вакиллари иштирок этишади, дўстлар шодлигини баҳам кўришади.

Айни пайтда миллий муносабатларни яхшилашда баъзи муаммолар ҳам борлигини эслатиб ўтмоқчимиз. Уларни кўпчилик билан бамаслаҳат ҳал этиб борамиз.

Қ. ДЎСТМАҲАМБЕТОВ,
Ғалаба район интернационал маданий марказ раиси.

ОБЛАСТИМИЗ шаҳар ва районларида бўлиб ўтган митинглар, партия-хўжалик активи йиғилишлари қатнашчилари Фарғона тупроғида рўй берган фожиали воқеаларни афсус-надомат билан тилга олдилар. Улар халқ манфаатлари ҳамда қайта қуриш ғояларига бегона бўлган бузғунчи безориларнинг халқларимиз дўстлиги ва қардошлигини бадном этишга қаратилган хатти-ҳаракатларини бир овоздан қораладилар, республика партия-хўжалик активи йиғилиши қабул қилган қарорларни якдиллик билан маъқулладилар.

ҲАЁТ ЎЗ МАРОМИГА ҚАЙТСИН

ЧИНОЗ районида 30 миллат вакиллари иноқ яшаб меҳнат қилмоқдалар. Ўзаро ҳамкорлик туфайли район экономикаси йил сайин мустаҳкамланиб бораяпти. Эришилаётган ютуқларда барча миллат вакиллари қатори месхети турклари ҳиссаси ҳам катта бўлаяпти.

Туркларнинг меҳнатсеварлиги, фидокорлиги барчага маълум. Ишлаб чиқаришда ва жамоат ишларида актив иштирок этаётган туркларнинг 60 нафари коммунистлардир. Уларнинг тўрт нафари район партия ташкилоти сайлаб қўйиладиган органларида фаолият кўрсатмоқда. 5 та бошланғич ва цех партия ташкилотига, 6 та корхона, муассасага турк миллатига мансуб бўлган кадрлар раҳбарлик қилмоқдалар. 15 киши маҳаллий Советларга депутат этиб сайланган.

Ўз фаол меҳнати билан ном қозонган чинозликлар орасида турклар талайгина. Охунбобоев номли колхоз бригада бошлиғи Ленин ордени нишондори Муса Сайдуллаев, «Октябрь 40 йиллиги» колхози бош агрономи, район Совети депутати Анвар Меҳралиев, «Қизил Октябрь» колхози партия комитетининг секретари, район партия комитети бюро аъзоси Мехти Усмонов, «Олмазор» совхози бош агрономи Яхши ўғли Аҳмад шулар жумласидандир.

— Фарғона воқеалари ўнгимизда эмас, гўё тушимизда содир бўлгандай, — дейди Анвар Меҳралиев биз билан суҳбатда. — Ахир ўзбеклар билан турклар қирқ беш йиллик қадрдонлар-ку. Наҳотки бир ҳовуч безорилар тарихий дўстлигимизга нифоқ солса. Бундай бўлиши мумкин эмас. Колхозимизда 14 миллат вакиллари қўлни-қўлга бериб, иноқ меҳнат қилмоқдалар. Ҳозир ҳамма далада. Бу йил чигитни юз фоиз қайта экдик. Ғўзаларни тезроқ етилтириб олиш учун курашаяпмиз. Гектар бошига 34 центнердан пахта ҳосили оламиз деган ниятдамиз. Пахтадан ҳар йили миллион сўм атрофида даромад қилмоқдамиз. Бу даромаднинг каттагина қисми социал соҳани ривожлантиришга сарфланмоқда. Қисқа давр ичида қишлоғимизда янги мактаб, дорихона, магазин қад кўтарди. Хонадонлар ичимлик сув билан таъминланди, кўчалар ободонлаштирилди. Ҳозир 2 та участкада клуб қурилаяпти.

— Бизнинг хўжаликда ҳам ишлар бир дақиқа бўлса-да, тўхтагани йўқ, — деди Мехти Усмонов. — Колхозда туркларнинг 36 хонадони бор. Ҳеч ким она ерини тарк этгани йўқ. Миш-мишларга ишонмадик. Бўлмағур гапларни тарқатиб юрганлар бизга дўст эмас.

— Лекин баъзи қишлоқларда миш-мишлардан ваҳимага тушиб турар-жойини ўзгартиришга аҳд қилганлар ҳам бўлди, — деди район партия комитетининг биринчи секретари В. Г. Гришчук. — «Москва» колхозида 25 оила, «Янгиобод» совхозида 16 та оила бошқа томонларга кўчиб кетди. Район партия комитети аҳоли ўртасида олиб борилаётган тушунтириш ишларини янада кучайтириш мақсадида дарҳол сиёсий ва агитация-пропаганда группасини тузди. Группага кирган баобрў кишилар, партия, совет, хўжалик органлари раҳбарлари тезда омма орасига йўл олдилар. Улар СССР халқ депутатлари съездида миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш юзасидан муҳим масалалар ўртага қўйилганлигини, турклар, қрим татарлар талаби Миллатлар Советида ўрганилаётганлигини тушунтирдилар. Ҳокимият органлари олдига турли хил нореал шартларни қўйиш билан мақсадга эришиб бўлмайди. Мураккаб муаммолар баҳамжиҳатлик билан амалий шароитда ҳал этилади.

Қайта қуриш жараёнида пайдо бўлаётган қийинчиликлардан ғаразли мақсадларда фойдаланаётганларни, миллатлараро адоват оловини ёқишга уринаётганларни фош этиш, миш-мишлар пайини қирқиш, ҳаётни бир маромга солиш шу куннинг муҳим вазифаси эканлиги кенгашда алоҳида таъкидлаб ўтилди. Бу соҳада маъмурий органлар айниқса фаоллик кўрсатиши керак.

— Территориямизда туркларнинг 405 оиласи истиқомат қилади, — деди район ички ишлар бўлими бошлиғи Сайфулла Темиров. — Уларнинг осойишталигини сақлаш учун махсус постлар тузилди. Пост аъзолари туну-кун ўз участкаларида сергак турибдилар, миш-мишларга қарши курашда, осойишталикни таъминлашда интернационалчи - жангчилар бизга катта ёрдам бермоқдалар. Ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари ходимлари партия, совет органлари вакиллари билан жойларда 28 марта суҳбат ўтказдилар. Суҳбатларда иштирок этган туркларнинг баобрў вакиллари ўз биродарларига мурожаат этиб, миш-мишларга ишонмай дала ва фермаларда ишни хотиржам давом эттиришга ундадилар. Тушунтириш ишлари туфайли кўчиб кетган 11 оила яна ўз она қишлоғига қайтиб келди.

Вазиятни соғломлаштириш йўлидаги бундай ижобий ўзгаришлар айрим қора ниятли кимсаларга тинчлик бермаяпти.

М. С. Горбачевнинг Марказий телевидение орқали сўзлаган нутқида бузғунчилар тўғри қораланди.

— Тинч замонда шундай оғир фожиа бўлади, деб ҳеч ўйламаган эдик, — суҳбатимизга қўшилди «Чиноз» наслчилик совхоз-техникуми сутчилик комплекси лаборанти Валентина Берестова. — Фарғонадаги хунрезлик оқибатида синглим, куёвим, жиянимдан айрилдим. Бу даҳшатни эшитиб, қулоқларимга ишонмадим. Шунча йил иноқ яшаб келган турли миллат фарзандлари наҳотки эндиликда бир-бирларига ғаним бўлиб қолсалар. Безорилар халқларимизнинг муқаддас дўстлигига раҳна сололмайди. Юраги қора кишиларнинг кимлигини халқ билиши, улар совет қонунлари асосида қаттиқ жазоланиши керак.

Шу фикрни Охунбобоев номли колхоз бош агрономи Алишон Хозиқов яна ҳам ривожлантирди.

— Бундан қирқ беш йил муқаддам ўз юртидан қувғин қилинган турклар ўзбек элида паноҳ топдилар, — деди у. — Биз ўзбеклар билан эски қадрдонлардек дўстлашиб кетдик. Улардан пахтакорлик, чорвадорлик, соҳибкорлик касбларини ўргандик. Ҳалол меҳнат қилиб бошпанали, мол-мулкли бўлдик. Лекин Фарғона фожиаси кўпчилик туркларни иккилантириб қўйди. Ҳатто икки оила колхозимиздан бошқа томонларга кўчиб кетди. Тушунтириш ишларидан сўнггина уларнинг бири яна бағримизга қайтиб келди. Ҳозир турклар ишлаётган пахтазорларга бир назар ташланг-а. Бирон туп ҳам бегона ўт кўринмайди. Район, колхоз раҳбарларига минг раҳмат. Улар кечаю-кундуз ёнимизда.

Турклар қўяётган талаб ниҳоятда мураккаб эканлигини СССР халқ депутати, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси вице-президенти Э. Юсупов таъкидлаб ўтди. Кам сонли миллатлар тақдири билан боғлиқ муаммолар съезд кун тартибига қўйилганлиги ва улар ижобий ҳал этилиши кутилаётганлигини маълум қилди. Халқ депутати билан учрашув давомида турклар қалбини ўртаб келаётган бир қатор муаммолар ойдинлашгандек бўлди.

Ж. НОСИРОВ.

● ҒАЛАБА районидаги «Огонёк» совхозининг М. Байрамов бошлиқ бригада аъзолари бу йил 100 тонна узум етиштиришга аҳд қилишган. Суратда: бригада аъзолари баракали меҳнат қилиш хусусида суҳбатлашмоқдалар.

М. Назаров сурати.

БУ ЙЎЛДА ХАТО ҚИЛМАНГ

ДАВР ўтиши билан хатолар тузатилади. Икки ўртадаги англашилмовчиликларнинг тагига етилади. Бунинг учун вақт, сабр-тоқат керак бўлади, албатта. Кимки қизиққонлик қилса, ўзига, оиласига, бола-чақасига жабр қилади. Месхетилик туркларнинг иши, меҳнати, ҳозирги кундаги аҳволи билан танишиш учун Пискентга отланганимда ана шулар ҳақида ўйлардим.

Бизга айтишларича, бу районда 7100 кишидан ортиқ месхети турклари яшар экан. Улар асосан «КПСС XXVI съезди», «Пискент» совхозлари, «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози қишлоқларида истиқомат қилишади. Аммо Фарғонадаги воқеалардан кейин бу ерлар худди арининг уясидек бўлиб қолди. Ҳамманинг тинчи бузилди. Турли миш-мишлар ишончсизлик, тушкунлик вазиятини вужудга келтирди. Месхети турклари узоқ йиллардан буён ўз гўшаларига айланган жойлардан кўчиб кета бошладилар.

...Дастлабки кунларданоқ район партия ва совет ташкилотлари вакилларидан иборат 11 кишилик штаб ишлаб турибди. Улар аҳолини осойишталикка чақирмоқдалар, тарғибот-ташвиқот ишларини бир дақиқа бўлса ҳам бўшаштирмасликка ҳаракат қилмоқдалар.

Қишлоқларни айланиб, бригада дала шийпонларида, хуллас, аҳоли энг кўп тўпланадиган жойларда суҳбатлар ўтказиб, тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Уларни тинч, аҳил-иноқ яшашга, меҳнат жойларини тарк этмасликка — кетиб қолмасликка, кетиб қолганларни эса қайтиб келишга ундамоқдалар.

Натижада «Пискент» совхозидан кўчиб кетган месхети туркларининг айримлари қайтиб кела бошладилар. Оқтепа қишлоқ Совети территориясидаги 35 кишилик 9 оила шулар жумласидандир.

— Менимча ҳам, — дейди бригада бошлиғи Ризали Амрулов, — ўйлаб иш қилиш керак. Ахир озмунча меҳнат қилиб, тер тўкдикми, ғўзаларни шу даражага етказгунча. Нега энди..., — у оғир тин олади, — ташлаб кетамиз. Бу инсофдан эмас. Шу пайтгача дўст бўлиб, ҳамкор яшаган эканмиз, бундан буён ҳам иғволарга учмаслигимиз керак!

Бу бригада аъзолари 117 гектар майдонда деҳқончилик қилмоқдалар. Ҳосилдорлик 28,6 центнерга етказилади. Айни пайтда пахтакорлар ғўзаларга учинчи комплекс ишлов бериб бўлишди. Суғориш бошлаб юборилди.

«Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозида ҳам месхети туркларидан 70 дан ортиқ хонадон, 400 дан кўп одам истиқомат қиларди.

— Шу колхозда туғилдик, вояга етдик. Аввал комсомол сафига, кейин партия сафига қабул қилишди. Хўжалик коммунистлари юксак ишонч билдириб, мени ўзларига етакчи қилиб сайлашган, — дейди колхоз партия ташкилотининг секретари Исмихон Капитанов. — Тўғри, бизларга осон тутиб бўлмайди. Лекин шунча йил ўзбеклар билан ёнма-ён яшаб, биргаликда меҳнат қилдик. Уйли-жойлимиз. Ҳайронман энди нега ташлаб кетиш керак... Ҳурмат-иззатимиз жойида-ку. Талаб-эҳтиёжларимиз ҳисобга олиниб, савдо, маданий-маиший хизмат кўрсатиляпти, ҳатто, от-улов билан ҳам ёрдам бермоқдалар, барча муаммолар ҳал этилмоқда. Ҳамюртларим яхшиликка яхшилик билан жавоб беришларига шубҳа қилмайман. Биз бўлиб ўтган нохуш воқеаларни афсус ва надомат билан эслаймиз.

— Умуман вазият ҳамон мураккаб, — дейди район штаби аъзоси А. Абдуҳалилов. — Менинг ўзим «Пискент» совхозининг 3-бўлимига масъулман. Ҳозирги кунда бу ердаги 104 турк оиласидан 30 процентдан ортиғининг ўрни бўшаб қолди. Баъзилар далага номигагина чиқиб келишаяпти, қўллари ишга бормаяпти. Менимча, улар ўзларига зиён қилишяпти, хато қилишяпти. Ўйлаб, ақл-идрок билан қадам қўйиш, етти ўлчаб бир кесган маъқул бўлармиди!..

Бу фикр М. С. Горбачевнинг телевидение орқали сўзлаган нутқида ҳам таъкидланди.

Р. ЙЎЛЧИЕВА,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

КОМАНДИР МАКТУБИ

ТЎРТИНЧИ ПОСБОН

«Ҳурматли Зубайраш Содиқовна, — деб бошлабди ўз мактубини бўлинма командири С. Перминов. — Сизнинг ўғлингиз Алим ўз хизмат вазифасига виждонан муносабатда бўлиши, зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис қилиши, интизомлилиги ва хизматдошларига яхши ўртоқ эканлиги билан обрў-эътибор қозонди. Солдат хизмати осон эмас. Лекин Алим қийинчиликларни матонат билан енгиб, барчага ибрат бўлаяпти. Шундай ажойиб ватанпарвар солдатни тарбиялаб берганингиз учун Сизга чуқур миннатдорчилик билдирамиз!»

Мактубдаги сўзларни бутун вужуди билан тинглаб ўтирган Зубайраш аянинг кўзларига ёш қалқиб чиқди.

Ҳа, фарзанди ҳақида яхши сўз эшитиш она учун қанчалар мароқли эканлигини фақат оналаргина тушунишади. Оққўрғон районидаги Вотинцев номли колхознинг Абай кўчасида истиқомат қилувчи Зубайраш ая Холиқулова ана шундай мароқли сўзларни кўп марта эшитган, фахр-ифтихор туйғусидан қалби қувончга тўлган.

Онахоннинг 4 ўғли бўлиб, ҳаммалари ҳам Совет Армияси сафларида намунали хизмат қилиб қайтишган. Бугунги кунда катта ўғли Умирқул Алимкент пахта тозалаш заводида ишчи, Абдулла шу заводда меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича катта инженер, Ўтеген Вотинцев номли колхоз аъзоси. Улар иш жойларида ҳам армиядаги каби барчага намуна бўлиб меҳнат қилмоқдалар.

Кенжа ўғил Алим ҳам акалари изидан бориб, Совет Армияси сафларида хизмат қилаяпти. Юқоридаги каби ташаккурномалар эса унинг хизматига берилаётган баҳодир.

— Фарзандларим — менинг бахтим, — дейди онахон. — Уларнинг эл-юрт хизматини сидқидиллик билан бажаришларини қанчалик орзу қилган эдик.

Дарҳақиқат, Зубайраш ая фарзандларини ёшлигидан тўғри сўз, меҳнатсевар, ўз она Ватанига меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялашга катта аҳамият берди. Тўғри тарбия ўз самарасини бераяпти.

М. МИРКАМОЛОВА.

• *Ҳар соҳада тежамкор бўлайлик*

ИЗЛАНИШ ДАВОМ ЭТАДИ

ХЎЖАЛИК ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш, ўз харажатларини ўзи қоплаш, пудрат асосида ишлаш ҳар бир меҳнат коллективида ишлаб чиқаришнинг барча техника-иқтисодий кўрсаткичларини яхшилашга, айниқса, тежамкорликка бўлган интилишни кучайтирди. Бунинг сабаби ҳаммага маълум, албатта. Хўжаликни юритишнинг янги шароитларида ҳар бир коллектив тежамкорликдан катта наф кўради. Иқтисод қилинган маблағнинг аксарият кўпчилиги, айрим ҳолларда ҳаммаси бевосита шу коллектив ихтиёрида қолади. Бу ишлаб чиқаришни ривожлантириш, социал-маданий соҳани юксалтириш, ишчи-хизматчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш учун қўшимча имкониятлар вужудга келтиради.

Шундай бўлгач, тежамкорлик учун астойдил интилган, бунинг учун барча мавжуд имкониятлар ва резервларни ишга солган коллектив фақат ютади. Бу масалага катта эътибор бериб, дуруст натижаларга эришаётган саноат корхоналари тобора кўпайиб бормоқда. Чирчиқ шаҳридаги айрим завод-фабрикалар коллективлари ҳам бу соҳада муайян ютуқларни қўлга киритмоқдалар.

Қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати ишчи-хизматчиларини тежамкорлар сафига қўшиш учун барча асос бор. У областимизда эмас, ҳатто республика саноати шу тармоғининг йирик корхоналаридан бири ҳисобланади. Бу ерда ҳар йили сал кам 300 минг куб метр ҳажмида турли катта-кичик ва конструкциядаги темир-бетон буюмлари ишлаб чиқарилмоқда ҳамда ўнлаб қурилиш ташкилотларига етказиб берилмоқда. Шундай бўлгач, кўплаб саноат объектлари, уй-жойлар, маданий-маиший муассасаларнинг белгиланган муддатда фойдаланишга топширилиши бошқа омиллар қатори комбинат коллективига ҳам боғлиқ. Буни яхши тушунган интернационал коллектив буюртмаларни вақтида бажаришга, конструкциялар сифатининг талаб даражасида бўлишига ҳаракат қилмоқда. Шу йилнинг ўтган ойларида маҳсулотни шартнома асосида етказиб беришда катта ижобий силжишга эришилди. Деярли барча буюртмалар тўла уддаланди.

Коллективнинг материаллар ва хом ашёни иқтисод қилишда эришаётган натижалари ҳам салмоқли бўлмоқда. Ишчи-хизматчилар биргина ўтган йили уч ярим минг тоннадан ортиқ қурилиш «нони» — цементни тежаб қолдилар. Иқтисод қилинган турли марка ва диаметрдаги металл прокати миқдори уч юз олтмиш тоннани ташкил этди. Тежалган бундай қурилиш материалининг ҳажми қанчалик катта эканлигини тўлароқ тасаввур қилиш учун шуни айтиш кифояки, шу миқдордаги цемент комбинат коллективининг саккиз кун ишлаши учун етади. Иқтисод қилинган металл прокати эса тўрт кун давомида ишлаш имконини беради. Шу материаллар асосида учта мактаб ёки кўп қаватли, кўп квартирали иккита уй қурилишини зарур бўлган темир-бетон конструкциялари билан таъминлаш мумкин. Тежамли ишлаш шундай бўлади-да. Бундан энг кўп иқтисодий самарани ҳам комбинат меҳнат аҳлининг ўзи кўрди.

Хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш, ўз харажатларини ўзи қоплаш коллективни моддий ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланишга ўргатганлиги натижасидир, бу. Коллектив бундай қимматли ресурсларнинг фойдасиз сарфланишига олиб келадиган барча жараёнларни бартараф этишга катта аҳамият берди ва бермоқда.

Бунинг учун комбинат бўлинмаларида ресурсларни тежайдиган технологияни жорий қилиш, техника тараққиётини тезлаштиришга қаратилган кўпдан-кўп тадбирлар амалга оширилди. Кейинги икки йил давомида бу соҳада силжиш катта бўлганлигини алоҳида қайд қилиш лозим. Ангрен давлат район электр станциясида ёқилган кўмир кулидан бетон тайёрлашда фойдаланиш технологияси жорий қилинишидан салмоқли иқтисодий самара олинди. Бу жараён 1987 йилда ўзлаштирилган эди. Ўтган йили эса комбинатда тўрт минг тонна шундай хом ашё фойдаланилди. Бу йил уни ишлатиш ҳажмини тўққиз минг тоннага етказиш назарда тутилмоқда.

Ҳар хил маркадаги бетонга қанчадан кул қўшиш тартиби ишлаб чиқилди. Ишлаб чиқаришда унга амал қилинишига алоҳида аҳамият билан қаралади, муттасил назорат қилинади. Бу темир-бетон конструкциялари сифатига путур етмаган ҳолда цементни тежаш имконини бермоқда. Масалан, нормага мувофиқ ҳар бир куб метр керамзитли бетон тайёрлашда 225 килограмм цемент фойдаланилиши керак бўлса, янги технология туфайли қимматли қурилиш материалини сарфлаш 185 килограммга камайди. Демак, шу йўл билан ҳар бир куб метр керамзитли бетон қоришмасини тайёрлашда қирқ килограммгача цемент тежаб қолинади. Бунинг ўрнига эса бир юз килограмм атрофида кул қўшилади. Энг муҳими шундаки, кўмир кули керамзитли бетон тузилишига ҳеч қандай путур етказмайди, аксинча қум қўшмасдан ҳам унинг мустаҳкамлик даражаси етарли бўлишини таъминлайди.

Қувур-ленталли бетон қориштиргичларнинг сўнгги намуналарини ишлатиш ҳам бинокорлик материалларини тежашга ёрдам бермоқда. Калта арматураларни тайёрлаш линияларининг ишга туширилиши қимматли прокатнинг деярли тўла фойдаланилиши учун имкон яратди. Бу жараён чиқитсиз бўлиб қолди. Эндиликда арматуранинг бирор сантиметри ҳам нобуд бўлмаяпти. Илгари эса анчагинаси чиқинди сифатида ташлаб юбориларди. Арматура детал конструкциясига қараб муайян бир шаклда ўралади. Илгари бу иш фақат қўл кучи билан бажариларди. Бу ҳам арматурани иқтисод қилишнинг янги резерви бўлиб хизмат қилмоқда.

Маълумки, темир-бетон конструкциялари ва буюмларини қуритиш жараёнида гап кўп. Бу юмуш ниҳоятда синчковликни талаб қилади. Қуритиш бир маромда ва сифатли бўлиши лозим. Акс ҳолда не-не машаққатлар билан тайёрланган конструкциялар брак бўлиши ҳеч гап эмас. Шунинг учун бу технологияни такомиллаштиришга катта эътибор бериб, тўғри иш қилиняпти. Комбинатнинг қатор цехларида ҳарорат ва босимни автомат равишда бир маромда сақлаб турадиган янги такомиллашган комплекс қуритиш камералари ишга туширилди. Бу билан иссиқлик энергияси ва буғни анча тежаш учун шароит яратилди. Эндиликда эски илгариги вақтидагига нисбатан буғ ва иссиқлик учдан бир қисмгача кам сарфланмоқда. Яна бир ғовакли қуритиш камерасини ишга тушириш буғни ўттиз процентгача иқтисод қилиш имконини беряпти. Ҳозирги вақтда корхонада амалга оширилаётган реконструкция ишлари ишлаб чиқариш қувватларини ошириш қатори иқтисодий тежамкорликни ҳам кучайтиришга қаратилгандир.

Комбинат раҳбарлиги таъкидлаганидек, тежамкорлик учун курашнинг тақдири асосан кадрларга боғлиқдир.

Корхонадаги барча бригадалар учун ҳисоб варақаси тутилганлиги ҳам айни муддао бўлди. Уларда тежаб қолинган материаллар ва хом ашё миқдори ҳар куни қайд қилиб борилади. Кўпчилик бригадалар коллективлари ўз фаолиятларининг бу муҳим кўрсаткичи бўйича яхши натижаларга эришмоқдалар. Бунинг асосий омили уларда тежамкорлик учун курашнинг пухта ташкил этилганлиги ва ҳар бир ишчи бу муҳим соҳага қўшаётган ҳиссасига қараб моддий рағбатлантирилаётганлигидадир.

Қатор бригадалар шу йилнинг ўтган ойларида тежамкорликда дуруст ютуқларни қўлга киритдилар. Масалан, тажрибали мутахассис Т. Остонов раҳбарлигидаги бригада йил бошидан бери икки минг сўмлик атрофида керамзитли бетонни иқтисод қилди. Бунинг эвазига бир минг сўмлик мукофот пули олди. Р. Эмирбеков, К. Убайдуллаев, У. Абдуллаевлар бошчилик қилаётган бригадалар аъзолари ҳам тежамли ишлаганликлари учун анчагина қўшимча ҳақ олдилар.

Коллектив тежамкорликда янада юксакроқ натижаларга эришиш мумкинлигини тан олади. Бироқ, моддий-техника таъминотидаги камчиликлар бунга имкон бермаяпти. Кўпинча диаметри кичикроқ арматуралар ўрнига йирикроғи ишлатилади. Цемент маркаси ҳам белгиланганидек бўлмайди. Бунинг оқибатида иқтисодий зарар кўрилади. Агар шу нуқсонлар бартараф этилса, янада кўпроқ материаллар ва хом ашёлар иқтисод қилинган бўларди.

М. МАҲМУДОВ.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Тиллар тўғрисидаги қонуни лойиҳаси муҳокамада

ТИЛ СИЁСАТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ

ТИЛ муаммолари кўп қирралидир. Ҳуқуқий жиҳатдан унга давлат сиёсатини ўтказишни таъминловчи восита, давлат институтларини ривожлантириш ва уларнинг тўғри фаолият кўрсатишларини таъминловчи механизм сифатида таъриф бериш мумкин. Тил муаммосининг яна бир юридик жиҳати ҳам бор. Гап давлат миллий тилини жорий этиш ҳақида бораяпти. Бу талаб ҳозир ССР Иттифоқи кўламида умуммиллий тус олиб бормоқда.

ШУ ЎРИНДА бир нарсани қатъий таъкидлаш керак бўлади: тил — давлатнинг белгиловчи аломати эмас, у миллатнинг зарурий белгисидир. Тил бўлмаса миллат ҳам бўлмайди. Аммо миллат ўзининг миллий давлат тузумига эга экан, демак ўз тилини дахлсиз социал-маданий қадрияти сифатида ҳар томонлама ривожлантириш учун конституцион-ҳуқуқий даражада қонуний ғамхўрлик қилиш ҳуқуқига ҳам эгадир.

У ёки бу тил (масалан, ўзбек тили)нинг давлат тили деб эълон қилиниши тил сиёсатининг ҳуқуқий асосини вужудга келтиради ҳамда социалистик федератив ҳуқуқий давлатнинг етуклигини, республиканинг тенг ҳуқуқли қардошлар оиласидаги суверенлигини кўрсатувчи воситага айланиши мумкин. Бироқ на давлат тили мақоми, на унинг қайси соҳаларда қўлланилиши юридик фанда аниқ қилиб белгилаб берилмаган.

Давлат тили — давлатнинг қонунчиликда, иш юритишда, судлов жараёнларида, таълим-тарбияда фойдаланиладиган асосий тилидир. Совет мамлакатида давлат тили мақоми, биринчи марта 1918 йилда, яъни буржуа республикаси пайтидаёқ Грузияда жорий этилганди. Грузияда Совет ҳокимияти ўрнатилгандан сўнг ҳам у қонунлаштириб қўйилди. Ўшандан бери бу нарса республика Конституциясида ўз аксини топиб келмоқда. Арманистон ССР ва Озарбайжон ССР Конституцияларидаги давлат тилига оид моддалар Грузия ССР Конституциясининг 75-моддасига жуда ўхшашдир.

СССР халқлари тилларининг ривожи ва қўлланилишига оид ҳамма масалаларни қонун билан тартибга солиш комплекс муаммодир. Тиллар тўғрисидаги умумиттифоқ қонуни ва республикаларнинг шунга тааллуқли ҳуқуқий актлари бўлиши керак. Улар тилларнинг тенг ҳуқуқлилиги, ҳамма миллат болаларининг мактабларда бирга ўқишлари, ҳамма гражданларнинг исталган идораларга ўз она тилларида мурожаат қилишлари ва шу тилда жавоб олишлари каби демократик принципларни акс эттиришлари керак. Маълумки, республикаларда давлат тили борми ёки йўқми, гап шу иборанинг ўзида эмас, балки унинг мағзидадир.

Умумиттифоқ ва республикалар тиллари тўғрисидаги қонунларни ишлаб чиқишда ҳам ўзимиздаги, ҳам чет эллардаги ҳуқуқий тажрибалардан фойдаланиш лозим. 20-йилларда Ўзбекистонда ҳам маълум даражада тажриба тўпланган эди. Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети 1926—1929 йилларда бутун иш юритишни ўзбек тилига ўтказиш, шунингдек партия, совет ва комсомол органларида масъул лавозимларни эгаллаб турганларнинг ўзбек тилини ўрганишлари шарт эканлиги тўғрисида қатор қарорлар қабул қилди.

Миллий тилларнинг давлат, жамият ва маданий ҳаётнинг турли соҳаларида фаол амал қилиши учун кўпроқ ғамхўрлик қилиниши зарурлиги XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида қатъий таъкидланди. Иттифоқдош республикалар ҳамда автоном миллий-давлат тузилмалари давлат аппаратларини кадрлар билан тўлдириш масаласи ана шу партиявий йўл-йўриқ билан бевосита боғлиқдир. Бу ўринда тилларнинг давлат бошқаруви соҳасидаги муносабатлари хусусида савол туғилади. Иттифоқдош республикалар ва автоном тузилмалар давлат аппаратларининг ходимлари тегишли миллий тилни билишлари керак, деган ҳам амалий, ҳам сиёсий зарурат мавжуддир.

Рус тилининг миллатлараро алоқа воситаси эканлиги бошқа тиллар моҳиятини пасайтиради, деган гап эмас. Лениннинг фикри билан айтганда умумий парламентда нутқларнинг турли тилларда янграшидан чўчимаслик керак. Бинобарин миллий тиллардан умумиттифоқ органларида фойдаланишни, жумладан, СССР халқ депутатлари Съездида ва Олий Советда федерациянинг тенг ҳуқуқли аъзолари тилида гапириш ҳуқуқини қонунлаштириб қўйиш мақсадга мувофиқдир.

СССР қонунлари, СССР Олий Советининг қарорлари ва бошқа актлари иттифоқдош республикаларнинг тилларида эълон қилинади. Бу конституцион талаб СССР министрликлари, давлат комитетлари ва идораларининг актларига нисбатан, СССР Бош прокурорининг буйруқ ва кўрсатмаларига, СССР Олий суди пленуми қарорларига нисбатан ҳам жорий этилиши керак. Бу ҳужжатлар ҳозир ижрочилар қўлига фақат рус тилида етиб бормоқда.

Қонунларни миллий тилларда яратишни ривожлантириш жиддий эътибор талаб қиладиган ишдир. Чунки СССР Конституцияси, Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССР Конституцияларининг ҳамда бошқа қонунларнинг ўзбекча асл нусхалари матни худди шу қонунларнинг русча матнига солиштириб кўрилганда жиддий фарқлар ва ҳатто айрим ҳуқуқий қоидаларда бузилишлар борлиги маълум бўлди. Бундай аҳвол малакали юрист-таржимонларни тайёрлаш, ўзбекча-русча юридик луғат тузиш, ўзбек юридик терминологиясини бутун чоралар билан ривожлантириш масалаларини кун тартибига қўяди. Шунингдек республика Олий Советида махсус бўлинма таъсис этилиши ва у қонунларнинг ўзбекча матнини тайёрлаш ҳамда уни бошқа тилларга таржима қилиш билан шуғулланмоғи керак.

Ўзбек тилига давлат мақомини бериш учун нималар керак бўлади, бу мақомни амалда қандай таъминлаш мумкин, деган ҳақли саволлар туғилади. Ўзбек тилига давлат мақомининг берилиши масаласига келганда бу — конституцион қоида. Республиканинг Асосий Қонунига давлат тили ҳақида модда киритилиши керак. Ўзбек тилига конституция йўли билан давлат мақоми берилиши ўткир муаммоларни бирйўла ҳал этиб қўяқолмайди, албатта. Чунки, тилни ўрганиш ёки уни кенг қўллашни ҳеч қандай қонун билан мажбур қилиб бўлмайди. Уни ҳамма соҳаларда шошма-шошарликсиз, аста-секин жорий этиб бориш лозим. Бу ҳам ўз навбатида бир қатор муаммоларни кўндаланг қилиб қўяди. Чунки қонуннинг тўла амал қилиши учун жуда кўп маблағ ва куч талаб этилади. Бу ўзбекча ҳарфли ёзиш машиналарини кўпайтириш, таржимонлик хизматини йўлга қўйиш ва уларни ўқитиш, катта-кичик мажлис залларини йўлакай (синхрон) таржима қилиш ускуналари билан жиҳозлаш, дарсликлар нашр этиш демакдир. Буларнинг ҳаммаси жуда катта маблағлар сарфлаш билан боғлиқ.

Ўзбек тилининг давлат мақоми амал қилишининг асосий муаммоларидан бири республикадаги бошқа тилли халқларнинг уни ўрганишидир. Турғунлик йилларида рус мактабларида ўзбек тили дарси шундай ўқитилдики, оқибатда Ўзбекистонда яшовчи рус ва бошқа миллат вакиллари маҳаллий халқ тилини яхши билмайдилар ёки мутлақо билмайдилар. Бу эса ўзбек тилининг давлат тили сифатида жорий этилишининг дастлабки босқичида турли миллат ўртасида маълум даражада монелик туғдириши мумкин. Шунинг учун бу масала ошкора ва очиқ-ойдин тушунтирилиши керак.

Ўзбек тилини ривожлантиришдан нафақат шу халқнинг ўзи, балки, бошқа миллат вакиллари ҳам манфаатдор бўлмоқлари керак. Чунки маҳаллий тилни билишнинг ўзи миллатлараро муносабатларга оид бир қатор муаммоларни ҳал этади, бундай муносабатлар маданиятини оширади. Бундан ташқари республиканинг туб аҳолиси бўлмаган кишилар маҳаллий миллат тилида гаплашишни у қадар оғир олмайдилар. Маҳаллий аҳолининг республикада яшовчи халқлар билан ўз тилида гаплашиш имкониятидан маҳрумлиги эса оғир ботади, албатта.

Бу масала кўпинча бундай тарзда қўйилади: республикада давлат тилининг жорий этилиши миллатчилик руҳидаги талабларга нисбатан муросасозлик бўлмайдими? Бу саволдан давлат тилининг жорий этилиши миллатчилик мақсадида қилинган иш деган фикр келиб чиқади. Аммо бундай талқинлар мутлақо ўринсиздир. Гап шундаки, у ёки бу тил тақдири хусусида қайғуриш миллатчилик руҳидаги ҳаракат эмас. Табиийки, миллий равнаққа, миллий маданиятнинг равнақига интилиш биринчи навбатда миллий тилни такомиллаштиришни шарт қилиб қўяди. Тил — халқнинг қалби. Миллий тилга эътиборсизлик, халқда унга нисбатан қизиқишнинг сўниши тилнинг қашшоқлашувига олиб келибгина қолмай, балки умуман миллий маданиятга катта путур етказади. Совет ҳокимияти йилларида ўзбек тилининг бошқа тиллар қатори яхши ривожланганлигига шакшубҳа йўқ. Аммо шахсга сиғиниш ва турғунлик йилларида унинг ривожида жиддий бузилишлар ҳам бўлди.

Шу нарса ҳақиқатки, ҳар қандай миллий тилнинг тақдири у она тилиси бўлган миллатнинг ўзига, шу миллатнинг конкрет вакилларига боғлиқ бўлади. Шу нуқтаи назардан олганда нима учун ўзбек тили зиммасига давлат тили вазифасини юклаш талаб этилаётганлиги асосли эканлиги равшанлашади.

Давлат тили масаласи сиёсий масала ҳисобланадими? Бу саволга ҳам «ҳа», ҳам «йўқ» деб жавоб бериш мумкин. Тил тўғрисидаги масаланинг ҳокимият тўғрисидаги масалага алоқаси йўқ. Шу маънода у сиёсий масала ҳисобланмайди. Бироқ ундан миллатчилик ва шовинистик мақсадларда фойдаланилса, сиёсий масалага айланиши мумкин. Бунга йўл қўйиб бўлмайди. Бунга комплекс ёндашмоқ зарур. Демократик давлатнинг ҳамма она тилларнинг тўла эркинлигини сўзсиз эътироф этиши зарурлигини ҳисобга олмоқ керак.

Миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган тил муаммоси узоқ давом этадиган, яъни босқичма-босқич ижро этиб бориладиган жиддий вазифадир. Бу ерда гап биринчидан, давлат тили деган тушунчанинг ўзини аниқ белгилаб олиш, иккинчидан, уни конституция томонидан мустаҳкамлаб қўйиш, учинчидан, тил тўғрисидаги қонунни ҳамда республика «Тил» комплекс программасини ишлаб чиқиб қабул қилиш тўғрисида бормоқда. Шундай экан, ҳар қандай қонунни қабул қилишдан аввал В. И. Ленин қайта-қайта таъкидлаганидек, етти ўлчаб бир кесмоқ зарур. Тил тўғрисидаги қонунчиликда эса, айниқса, пухталик лозим.

А. САИДОВ,
юридик фанлари кандидати, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети идеология комиссиясининг тил муаммолари ишчи группаси аъзоси.

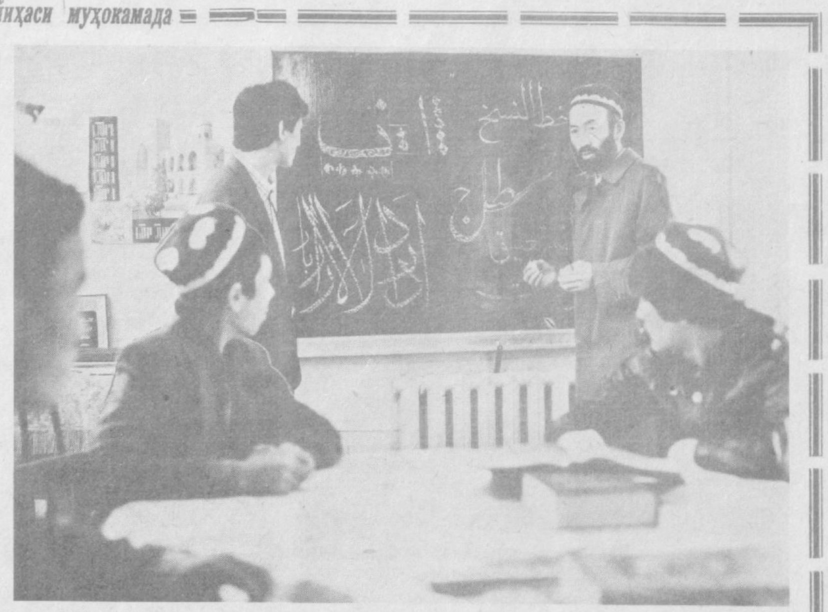

● ТОШКЕНТДАГИ 29-ўрта мактабда кексалар ва болалар араб тилини пухта ўрганишлари учун машғулотлар йўлга қўйилди. Кўпчиликда бу тилга нисбатан қизиқиш тобора ортиб бормоқда. Суратларда: машғулотлар пайтида.

Р. Нуриддинов суратга туширган.

(ЎзТАГ).

БУ—ЗАРУРАТ

Ўзбек тилига республика давлат тили статусини бериш мақсадга мувофиқ деб топилганлиги — бу кенг жамоатчиликнинг таклиф, истак, мулоҳазаларига эътибор билан муносабатда бўлинганлиги белгисидир. Ҳеч шубҳасиз бу тадбир ўзбек тилини янада ривожлантириш — унинг имкониятларидан тўлароқ фойдаланишга хизмат қилади. Лекин бу иш бошқа миллат-элатларни камситмаслиги керак. Айниқса, алоқа тилимиз бўлиб қолган рус тили бойликларидан янада кенгроқ фойдаланиш учун янги истиқболлар очилади, деб ўйлайман. Чунки, ўз тилини мукаммал билган одамгина бошқа тилнинг, айниқса, рус тилининг қадрига етади. Бунга мисоллар кўп. Ҳақиқатан ҳам рус тили ва бошқа тилларни яхши билиш, ҳурмат қилиш ҳамма соҳа, шу жумладан, агросаноатда ҳам кун сайин ривожланиб бораётган иқтисодий алоқаларни яхши йўлга қўйиш, мустаҳкамлаш, самарадорлигини оширишда ғоят муҳимдир. Биз буни сира унутмаслигимиз керак.

А. ЭГАМНАЗАРОВ,
Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг бригада бошлиғи.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА
МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР

ЧЕТ ЭЛ МАТБУОТИ ВА ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ ХАБАР ҚИЛАДИ

Чет эл оммавий ахборот воситалари КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Раиси М. С. Горбачевнинг Марказий телевидение орқали сўзлаган нутқини шарҳламоқдалар.

Одамларнинг осойишталиги ва фаровонлиги, қайта қуриш тақдири, Совет давлати тақдири ва унинг бутунлиги миллатлараро муносабатлар тўғрисидаги масаланинг тўғри ҳал қилинишига боғлиқдир, деб таъкидлайди Чехословакияда чиқадиган «Руде Право» газетаси. Миллатлар ва халқларнинг тенглиги, миллатидан қатъий назар одамларнинг тенглиги билан чамбарчас боғлиқдир — «Нойес Дойчланд» (ГДР), «Трибуна люду» (ПХР), кўплаб бошқа нашрлар совет раҳбари нутқидаги шу сўзларни келтирадилар.

М. С. Горбачев СССРда яшаётган барча миллат кишиларига мурожаат қилиб, уларни ҳозирги ва келаси даврда жуда юксак масъулият ҳиссини намоён этишга чақирди, деб хабар қилди Ғарбий Германиянинг АРД телепрограммаси ўзининг Москвадан олган репортажида.

Франциянинг «Европа-1» радиостанцияси Франция ташқи ишлар министри Р. Дюманинг баёнотини ўқиб эшиттирди. Министр М. С. Горбачевнинг Францияга қиладиган визити жуда муҳим аҳамиятга эга бўлишини таъкидлади. Министр қуролсизланиш соҳасидаги муаммоларга тўхталиб, Париж музокаралар чоғида «оқилона ёндашувни» намоён этиш ниятида эканлигини уқтирди.

Англиянинг «Гардиан» газетаси Британия оролларида тинимсиз давом этаётган забастовкалар муносабати билан расмий Лондон тутган йўлни таҳлил қилар экан, М. Тэтчер иш билан таъминлаш масалалари министрлиги раҳбарларидан давлат сектори ишчилари ва хизматчиларининг ўз манфаатлари учун ана шундай курашиш ҳуқуқини чекловчи чора-тадбирларни тезда ишлаб чиқишни қаттиқ талаб этаётганлигини уқтиради.

(ТАСС, 3 июль).

РАФСАНЖОНИЙНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ТЕҲРОН, 3 июль. (ТАСС). «Совет Иттифоқининг иштирокисиз регионда мустаҳкам тинчлик муҳитини ўрнатиш мумкин эмас», — деди якшанба куни Эрон Ислом республикаси Ислом кенгаши мажлисининг раиси Али Акбар Хошимий-Рафсанжоний Эрон Ислом республикасига келган Покистон ташқи ишлар министри Саҳобзода Ёқубхон билан учрашувда. Бу ҳақда ИРНА агентлиги хабар қилди. «Тинчлик ва барқарорликка интилишимиз, — деб таъкидлади. А. А. Хошимий-Рафсанжоний,— бизни СССР билан муносабатларимизни яхшилашга ундаган асосий омил бўлди». Эрон мажлисининг раиси халқлар манфаатлари йўлида регионал муносабатларни ривожлантиришни ёқлаб гапирди, регион давлатлари ишларига ташқаридан аралашишга йўл қўйиб бўлмаслигини айтди.

Покистон ташқи ишлар министри ўз томонидан А. А. Хошимий-Рафсанжонийнинг Совет Иттифоқига ташрифи «ҳал қилувчи нуқта» бўлганлигини айтди ва унинг натижалари Ўрта Шарқдаги муҳит учун катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

ИХЧАМЛАШТИРИШ КЕРАК

Лойиҳа билан батафсил танишиб чиқдим. Бу ҳужжат, албатта, республикамизда ўзбек тилини давлат тили сифатида расман қўллашнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб бериши билан қимматли. Унда ўз ифодасини топган ўзбек тилини мунтазам ривожлантириб бориш, рус мактаблари, билим юртларида ўзбек тили ўқитишни жорий этиш ва бу фандан имтиҳон белгиланиши, шахс исмларни ёзишда ўзбек тилининг ички қонуниятларига қатъий риоя қилиниши каби ва бошқа қоидалар тилимизга бўлган эътиборни анча ортганлигидан далолат беради.

Айни пайтда лойиҳадан кўнглим тўлмади. Биринчидан, республикамизда тиллар тўғрисида эмас, ўзбек тили ҳақида қонун қабул қилиш керак эди, деб ўйлайман. Чунки йиллар давомида аҳамият берилмай келинган ўзбек тили чинакам маънодаги ёрдамга муҳтож. Тилимизнинг ҳозирги қиёфаси анча аянчли, софлиги йўқолган. Шу муносабат билан эътиборни ана шу масалага кўпроқ қаратиш керак.

Лойиҳада рус тилининг моҳияти жуда кўп марта таъкидланган. Масалан, «давлат барча гражданларга социал-иқтисодий, маданий, сиёсий ва шахсий ҳуқуқ ҳамда эркинликларини рўёбга чиқаришда ўзбек тили билан бирга рус тилини ва бошқа тилларни ҳам қўллаш имкониятини таъминлайди», ...Миллатлараро муомала тили сифатида рус тилини қўллашдан иборат конституцион ҳуқуқларини камситмайди. «Ўзбекистон ССРда рус тили миллатлараро муомала воситасидир». Шунга ўхшаш рус тилининг аҳамиятига доир жумлалар кўпроқ таъкидланган. Менимча ана шу жумлаларнинг ҳаммасини анча ихчамлаштириш мумкин эди.

Яна бир фикрим, корхона ва ташкилотларга раҳбар бўлган киши борки, албатта, икки тилни соф ва мукаммал билсин. Кўпинча биз ўзи ўзбек бўлса ҳам ўзбекча сўзлашни билмайдиган кадрларга дуч келамиз. Очиғини айтсак, бу уятли ҳол. Ўз она тилини пухта билиш ифтихордир.

З. УСМОНОВА,
педагог.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

УЛАН-БАТОР, 3 июль. (ТАСС). Бугун бу ерда «Журналистлар мулоқоти ва Осиё-Тинч океан региони халқлари ўртасидаги ишонч, ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш» деган шиор остида оммавий ахборот воситалари вакилларининг халқаро анжумани бошланди. Афғонистон, Бангладеш, Вьетнам, Ҳиндистон, КХДР, Лаос, МХР, Сингапур, Совет Иттифоқи, Филиппин ва Япониядан келган журналистлар икки кун мобайнида сайёрамиз шу қисмининг бир қанча долзарб муаммоларини муҳокама қиладилар.

Журналистлар учрашуви одамларнинг ер юзида тинч ҳаётга умиди мустаҳкамланган бир пайтда, халқаро иқлим соғломлашаётган даврда ўтаяпти, дейилади МХР Министрлар Кенгашининг раиси Д. Содномнинг учрашув қатнашчиларига табригида. Бу журналистларнинг воқеаларни холис ёритишдаги масъулиятини оширади, халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Совет делегациясига СССР халқ депутати, Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесининг раиси, «Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» республика газетасининг бош муҳаррири А. Ғ. Мухторов бошчилик қилмоқда. У ТАСС мухбири билан суҳбатда ўз ҳаққоний сўзи билан кишилар онги ва қалбларига таъсир кўрсатиш, иш тажрибаси билан ўртоқлашиш имконияти бўлган турли мамлакатлар журналистлари учун бу учрашув муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

САФАР ТААССУРОТЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 3 июль. (ТАСС). АҚШ штаблари раиси Уильям Крау Эн-Би-Си телекомпаниясининг бошлиқлари комитетининг «матбуот билан учрашув» деб аталган якшанба программасида сўзга чиқди. У ўзининг СССРга яқинда қилган сафар таассуротларини ўртоқлашди ва студияда ҳозир бўлган журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди.

«Мен қуролсизланиш жараёнини давом эттириш, пайдо бўлган имкониятларни ўрганиш керак», деб ҳисоблайман. Бу жараён узоқ йўл олдидан ташланган дастлабки қадам, ишнинг бошланишидир, холос, лекин биз бунинг учун қулай негиз яратдик», — деди У. Крау. У айни вақтда «эҳтиёт бўлиш кераклигини ва шошма-шошарлик билан қарорлар қабул қилмасликни» уқтирди.

У. Крау сизнинг назарингизда Европада ҳарбий можаро чиқиш хавфи қай даражада камайди, деган саволга шундай жавоб берди: «Уруш бўлади, деб ўйламайман. Биз кескинлик камаймоқда ва шу билан бирга уруш эҳтимоли ҳам камайди, деган фикрга қўшилдик».

Крау ядровий ва космик қуроллар юзасидан Женевада қайта бошланган музокараларни шарҳлаш тўғрисидаги илтимосга шундай жавоб берди: «Менинг назаримда музокаралар узоқ давом этади. Лекин муҳит қулай эканлиги ҳамда мулоқот учун асос яратилганлиги кўриниб турибди. Биз барча қийинчиликларни бартараф этишимиз мумкин».

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»ГА ОБУНА БЎЛДИНГИЗМИ?

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОНЛАР! 1990 йил газета ва журналлари учун обуна қилиш давом этмоқда. Келаси йил ҳам «Тошкент ҳақиқати» газетасини мунтазам олиб туришни истасангиз шу кунларда унга обуна бўлишни унутманг. Бунинг учун «Союзпечать» агентлигига ёки иш жойингиздаги, ўқув юрти ва турар-жойингиздаги жамоатчи матбуот тарқатувчиларга мурожаат қилсангиз бўлади. Улар сизни келаси йил матбуоти учун обуна қилиб қўйишади.

Ф. СП—1

Министерство связи СССР „Союзпечать"

АБОНЕМЕНТ на газету 64684 (индекс издания)

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ — Количество комплектов:

на 1990 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ______ (почтовый индекс) ______ (адрес)

Кому ______ (фамилия, инициалы)

ДОСТАВОЧНАЯ КАРТОЧКА

п.в. | место

на газету 64684 (индекс издания)

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Стоимость	подписки	___руб.___коп.	Количество комплектов
	переадресовки	___руб.___коп.	

на 1990 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ______ (почтовый индекс) ______ (адрес)

Кому ______ (фамилия, инициалы)

«Қора гиёҳ-89» операцияси давом этмоқда

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ: ОҒУ

Эксперт-кимёгар Виталий Блохин рейд вақтида топилган ёввойи наша тупини тадқиқ қилмоқда.

Область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг яқинда бўлиб ўтган регионал йиғилишида бошқарма бошлиғи милиция генерал-майори Ринат Раҳимжонович Саитбоев СССР ички ишлар министрлигида илк бор наркобизнес соҳасидаги жиноятчиликка қарши кураш бўйича регионлараро бўлим ташкил қилингани, у наркотиклар ташувчилар йўлига мустаҳкам ғов қўйишда Ўрта Осиё республикаларидаги ҳамкасбларига ёрдам беришни ўз олдига мақсад қилиб олгани, ахборотлар алмашинуви туфайли вақтида жиноятчилар изига тушиш имконини беришини таъкидлаб ўтди. Яшил оғу экиб ўстирилаётган майдонларни аниқлаш мақсадида кўплаб техника, шу жумладан вертолётлар ажратиш режалаштирилди.

Наркобизнесга қарши кураш тадбирларида бундан буён «Билим» жамияти лекторларининг ҳам фаол иштирок этиши кўзда тутилмоқда.

Участка инспекторларининг «Қора гиёҳ-89» операциясига қўшган шахсий ҳиссалари ҳақида меҳнат коллективларида, ижроия комитети йиғилишларида, халқ депутатлари маҳаллий Советлари сессияларида ҳисобот беришлари ҳам ўзига хос янгилик бўлди.

Бўка ва Оққўрғон районларида қишлоқ кенгашлари чақирилмоқда. Меҳнат коллективлари, жамоатчилик, комсомол, халқ дружиначилари, жойлардаги касаба союзлари ички ишлар органлари билан келишган ҳолда бу иллатни тугатишга бел боғладилар.

Мана уч йилдирки, ана шундай операциялар ўтказилиб келинмоқда. Бу давр мобайнидаги тажриба областимиз ерларида кўкнори ва ёввойи наша тез ривожланиб яхши ҳосил беришини кўрсатди. Бу ўсимликлар жой танламай томорқада ҳам, ҳовлида ҳам, нотекис ерларда ҳам бир хилда авж олаверади.

«Қора гиёҳ-89» операцияси қатнашчилари фаолияти даврида ҳозиргача 232 та рейд ўтказилиб, яшил оғу ўстирилаётган 198 та майдон аниқланди. 3 гектардан ошиқ кўкнори, 6 гектардан ортиқ ёввойи наша йўқ қилинди. Ҳовли, томорқа ва экинлар орасида ўсган жами 2,5 гектар чиқадиган ёввойи наша ҳам юқоридаги каби рўйхат қилиниб, ашёвий далиллар олингач, йўқотилди.

Операция иштирокчилари дастлабки «топилма»ни 21 май куниёқ топдилар. 60 квадрат метр майдонга экилган бу кўкнори Оққўрғон районидаги Сегизбоев номли совхознинг 3-бўлимида истиқомат қилувчи пенсионер М. Ҳасанов томорқасидан чиқди. Бу ўсимликни нима мақсадда экkан эдингиз, деган саволга, табиийки, уй соҳиби тайинли жавоб беролмади.

28 май куни Ғалаба районида ўтказилган рейд чоғида милиция ходимлари «Коммунизм» совхозининг «Гул» бўлинмасида истиқомат қилувчи пенсионер Г. Рўзматова томорқасида кўкнорининг бутун бошли плантациясига дуч келдилар. 240 квадрат метр майдонда етиштирилаётган бу оғу пишиш арафасида бўлиб, унинг пўстлоғидан наркотик моддаларни ажратиб олишга кириша бошлаган эканлар.

Бўка шаҳрининг Ҳамза кўчасидаги 150-уйда яшовчи пенсионер Г. Мухамедшин ҳовлисида ҳам кўкнори экилгани маълум бўлди. 200 квадрат метр жойга шундай оғу экkан бу одам ёнидан устига устак яна 70 грамм кўкнори ҳам чиқди.

Умуман операция кунлари турли шахслардан 11900 грамм наркотик воситалар ва ашёлар тортиб олинди. Бундан ташқари 11 килограмм кўкнори, 1 килограммга яқин марихуана топилди.

Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин. Вақти келиб уларнинг энг йириклари ҳақида батафсилроқ тўхталиб, сабаблари, моҳияти, туб илдизларини тўлиқроқ очиб берган ҳолда яна бир материал қилиш ниятимиз бор.

Область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси гиёҳвандликка қарши кураш бўлинмаси ходимларининг айни иши қизиган пайт. Операцияда иштирок этаётган группалар таркибида бўлинма ходимларидан майор Абдураҳмон Тешабоев, капитан Тоҳир Баҳромов, катта лейтенант Дилшод Бобожонов, майор Раҳимберди Отаев, кичик инспектор-кинолог, катта сержант Олег Кулаевлар айниқса фаоллик кўрсатмоқдалар. Шу ўринда О. Кулаевнинг «Лиза» лақабли ити ҳақида батафсилроқ тўхталиб ўтмоқчи эдик. Садоқатли бу кўмакчи иштирокидаги кўпгина қидирувлар одатда ҳамиша ижобий натижа беради. Яқиндагина у йирик жиноий ишни фош этишда қатнашганди.

1989 йил 19 март куни «Лиза» бир неча бор судланган Виктор Соболевнинг Олмалиқ шаҳридаги «ҳуфя қароргоҳи»ни топганди. Бу ерда наркотиклар сақланган 63 та бўш ампула, фойдаланиш учун ҳозирлаб қўйилган наркотик ашёлар чиқди. Мана шу ит ёрдамида, 20 бойлам нашани сотмоқчи бўлиб турган олмалиқлик Александр Цибульский милиция томонидан қўлга олинди.

«Қора гиёҳ-89» операциясида бундан ташқари «Бим» ва «Жек» лақабли қидирув итлари ҳам иштирок этмоқдалар.

Наркотик моддали ўсимликлар экиб етиштираётган одамларга қарши курашда милиция ходимлари ёлғизлик қилиб қолаётганликлари кишини ташвишлантиради. Область бўйича ўтказилаётган «Қора гиёҳ-89» операцияси доирасидаги рейд группаларида маҳаллий ҳокимият органлари вакилларининг йўқлиги, уларнинг яшил оғуга қарши курашдан ҳам муҳимроқ ишлари кўплиги ҳақидаги баҳоналари ажабланарлидир. Бу тадбирда посёлка, қишлоқ, шаҳар Советларининг вакиллари фаол иштирок этишса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

М. МИРСОВУРОВ,
Область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси матбуот маркази бошлиғи.

Яшил оғунинг пинҳона экиб-ўстирилаётган плантацияларидан бири.

ВЕРНИСАЖ

Ўзбекистон пойтахтида очилган «Дунё ва экология» кўргазмаси бадиий усули ҳамда тасвирлаш услуби турлича бўлган тўрт муаллифнинг асарлари билан таништиради. «Илҳом» ёшлар клубининг кўргазма залидан бу гал ранг-тасвир усталари Г. Ашимова, Ф. Гамбарова, Д. Матевосян ва ҳайкалтарош Н. Галицкая асарлари ўрин олди.

Уларнинг ҳар бири экология муаммоларига ўз нуқтаи назари билан қарайди, лекин уларнинг ҳеч бири ташвишли фактлар ва ҳодисаларни номма-ном санаб чиқиш билан чекланмайди, асарларнинг мавзу доираси анча кенг. Ўз дастгоҳлари ва мўйқаламларини кўтариб, Орол денгизи соҳилларида ва акваториясида, хушманзара Сурхон водийсида бўлган, қадимий манзилгоҳлар зонасидан ва қўриқ ерлардан ўтган рассомлар кишиларнинг замин бойликларига нисбатан лоқайд ва масъулиятсиз муносабатларидан астойдил ташвишланмоқдалар. Улар ўз асарларида инсон билан табиат ўртасидаги муносабатларнинг мусаффо ва инсонпарвар бўлиши лозимлиги, ҳар бир кишининг ўз киндик қони тўкилган ўлка келажаги учун жавобгар эканлиги ғоясини кучли ҳисҳаяжон билан берадилар.

Экспозиция «Табиат ва инсон» республика тематик бадиий кўргазмасига тайёргарлик программасига мувофиқ уюштирилди, бу кўргазмани август ойида ўтказиш белгиланган.

(ЎзТАГ мухбири).

ҚОЗОҒИСТОН БЎЙЛАБ САФАР

Мукаррама Турғунбоева номидаги Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган «Баҳор» халқ рақс ансамбли ижодий коллективининг бу галги гастроль сафари республикамиз областлари ҳамда мамлакатимизнинг турли шаҳарларида ўтаяпти. Санъаткорлар дала меҳнаткашларининг унумли меҳнатларидан сўнг уларга маданий ҳордиқ ва завқ бағишлашяпти.

СССР Давлат мукофоти лауреати, республикада хизмат кўрсатган артист Равшаной Шарипова бошчилигидаги санъаткорлар коллективи куни кеча Қозоғистонга жўнаб кетди. Уларнинг бу сафарлари Олмаота, Павлодар, Толдиқўрғон ҳамда Қарағанда сингари йирик шаҳарларда ўтади. Рақкосалар йигирмадан зиёд концерт намойиш этадилар.

ЎТОВДАН УЙГА

Чиноз районига қарашли Жамбул номли совхоз марказида ўтган йили ўнта турар-жой биноси қуриб фойдаланишга топширилган эди.

Яқинда чорвадорлар оиласи учун яна тўртта янги уй қуриб берилди. Шунингдек, бу ерда ҳар бир сменада 15 минг дона ғишт ишлаб чиқарувчи завод ҳам қуриб битказилди. Совхоз марказида новвойхона, сартарошхона, кийим тикиш цехи ишлаб турибди.

А. ФОЗИЛОВ.

• «ОБУНА 90» •

ВАҚТИДА ЁЗИЛИНГ

ЯНГИ йил матбуотига обуна 2 январдан бошланганлиги сизга маълум. Чирчиқ, Олмалиқ, Ангрен шаҳарлари, Оққўрғон, Чиноз, Оржоникидзе районларидаги кўпгина корхона ва ташкилотлар, газетхонлар 1990 йил матбуоти учун обунани барвақт расмийлаштириб бўлдилар.

Янги йил матбуотига обуна ишлари чекланмаган миқдорда олиб борилмоқда. Фақат «Московские новости» газетасининг рус тилидаги нашри, «За рулем», «Наше наследие» журналлари, «Огонёк», «Дружба народов», «Сельская молодёж» ва «Вокруг света» журналларига илова қилинадиган китоблар бундан мустаснодир.

Газета ва журналлар каталоги икки бўлимдан иборат бўлиб, нашрлар алфавит бўйича жойлаштирилган. Ҳар йили ёдингизда бўлса индекс бўйича жойлашарди. Каталогнинг биринчи бўлимидан барча газеталар ҳамда ижтимоий-сиёсий, адабий-бадиий журналлар жой олган. Иккинчи бўлимда эса илмий-техника, министрликлар, жамоат ташкилотларининг махсус нашрлари жамланган. Чет элларда нашр қилинадиган газета ва журналлар учун эса алоҳида жой ажратилган. Эндиликда ҳар бир миллат вакили шу каталогга кирган нашрларга бемалол обуна бўлиши ва ўз тилларида чиқадиган газета-журналлар билан мунтазам танишиб боришлари мумкин.

Айрим министрликлар тугатилганлиги муносабати билан уларнинг журналлари ҳам келаси йилдан бошлаб нашр этилмайди. Шунинг учун 1990 йил матбуотига фақат янги каталог бўйича обуна бўлган маъқул. Айни пайтда каталогга янгидан киритилган «Поиск», «Правительственний вестник» ҳафталиклари, «Родина», «Известия ЦК КПСС», «Внешние экономические связи СССР», «Диалог», (Ҳиндистон билан ҳамкорликда) каби журналларга ҳам эътиборингизни қаратмоқчимиз. Дала шийпонлари, клублар учун мўлжалланган турли хил плакатлар, диапозитивлар, журналларга илова тарзида чиқадиган брошюралар ҳам «Союзпечать» каталогидан ўрин олган.

Республика каталогида бир қанча ўзгаришлар бўлди. «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетаси ҳафтада 3 марта эмас, 5 марта чиқаяпти. «Ўзбекистон Физкультурачиси» — «Физкультурник Узбекистана» газеталарининг йиллик обуна нархи ҳам ўзгарди. Бекобод шаҳрида янги газета чиқа бошлади. «Ангренская правда» газетасида ўзбек тилида чиқадиган илова пайдо бўлди. Бўстонлиқда чиқадиган «Коммунизм ушун» газетасига областдаги барча қозоқ дўстларимиз обуна бўлишлари мумкин.

Ҳар йилдагидек «Неделя», «Футбол-Хоккей», «Модели сезона», «Силуэт», «Собеседник» каби 20 га яқин ҳафталик ва журналларга очиқ обуна қилинмайди. Улар чакана савдо йўли билан «Союзпечать» дўконларида сотилади.

Обунани ташкил этишда бир қатор янгиликлар қўлланилаётганлигини маълум қилмоқчимиз. Газетхонларимиз оилавий сармоясини ҳисобга олган ҳолда ҳар ойда маълум суммадаги нашрларга обуна бўлишлари мумкин. Бу борада Чирчиқ шаҳрида маълум тажриба тўпланган. «Чирчиксельмаш» заводида жамоатчи вакиллар ҳар бир кишининг газета ва журналларга бўлган эҳтиёжларини ўрганиб чиқдилар. Сўнг завод бўйича умумлаштирилиб, маблағ «Союзпечать» ҳисобига ўтказилди. Завод эса бу пулларни ойма-ой ишчилар маошидан чегириб қола бошлади. Шунда ҳар бир ишчи обуна пулини бир йўла эмас, балки бўлиб-бўлиб тўлаш имконига эга бўлди.

Обуна бошланганига ярим йилдан ошиб қолди. У 1 октябргача давом этади. 2 октябрдан эса 1990 йил февраль ойи учун обуна қабул қилинади. Шунинг учун обунани 1 октябргача тўла расмийлаштиришга шошилинг. Шунда газета ва журналларни йил бошидан ола бошлайсиз. Обунани расмийлаштирганда уй адресингизни, сизга хизмат қиладиган алоқа бўлими сонини ёки номини аниқ кўрсатинг. Шунда сиз ёзилган газета ва журналлар хонадонингизга вақтида етиб келади.

Э. ҲАМИДОВ,
Область «Союзпечать» агентлигининг бошлиғи.

• СПОРТ • — • СПОРТ •

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Норвегиянинг пойтахти Осло шаҳридаги «Бишлет» стадионида енгил атлетика халқаро федерациясининг «Гран при» сериясидаги халқаро мусобақаларида совет спортчилари уч бор шохсупанинг юқори поғонасидан ўрин эгалладилар. Улар орасида тошкентлик Родион Гатауллин ҳам бор. У лангарчўп билан баландликка сакрашда мавсумнинг энг яхши натижасини кўрсатди. Родион 5 метр 90 сантиметр баландликни забт этиб, энг яқин таъқибчилари — швед Юханнсон ва америкалик Брайтларни 40 сантиметр ортда қолдирди. Москвалик Г. Чистякова узунликка сакрашда 6 метр 96 сантиметр натижа билан биринчи ўринни эгаллади. Н. Артемова эса (Ленинград) бир ярим километрлик масофани 4.08.65. вақтда босиб ўтди.

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг биринчи лига командалари ўртасида 19-тур ўйинлари бўлиб ўтди: «Котайк» — «Кузбасс»— 4:1, «Металлург» — «Факел» — 0:1, АСК (Р) — «Ростсельмаш» — 2:2, «Спартак» —«Гурия» — 1:1, «Нефтчи» — «Динамо» (Ст) — 2:0, «Динамо» (Бт) — «Геолог» — 1:2, «Кубань» — «Шинник» — 1:1, «Нистру» — «Даугава» — 2:1, «Таврия» — АСК «Карпати» — 4:0, «Торпедо» — МАСК — 1:1.

Эртага Тошкентнинг «Пахтакор» командаси Олмаотада «Қайрат» клубига қарши майдонга тушади.

РЕГБИ

Олий лига командалари ўртасида регби бўйича мамлакат чемпионатининг навбатдаги тур ўйинлари ўтказилди. Сўнгги турларда муваффақиятсиз иштирок этаётган Тошкентнинг «Звезда» коллективи бу турда Кутаисининг «Мшенебели» командасига 12:24 ҳисобида ютқазиб қўйди. Шундай қилиб, тошкентлик регбичилар 19 ўйиндан сўнг 30 очко жамғариб, турнир жадвалининг сўнгги ўринларидан бирини эгаллаб туришибди.

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОНЛАР!

Обуна варақасини бехато тўлғазишга ҳаракат қилинг!

Агар обуна «Союзпечать» агентлигида расмийлаштирилган бўлса, касса аппаратининг муҳри, алоқа бўлинмаларида расмийлаштирилганда эса календарь штемпели, албатта, бўлиши керак.

Бу ҳолда обуначиларга абонемент билан бирга пул қабул қилинганлиги ҳақида квитанция берилади

АЗИЗ ОБУНАЧИ ЎРТОҚЛАР!

Ғазета ва журналларга обуна варақасини сиёҳли ручкаларда, хатосиз, сўзларни қисқартирмасдан ва тушунарли қилиб тўлғазинг. Обуначи ўз турар-жой адреси, исм ва фамилиясини аниқ ёзиши талаб этилади.

Обуна варақасидаги «ПВ-МЕСТО» деган ёзувли катакларни алоқа бўлинмалари ва «Союзпечать» агентликлари тўлдиради.

ЭРТАЛАБКИ РЕЖАЛАР

• *Ҳажвия* •

ОДАТДАГИДЕК каллаи саҳардан ҳаммани сафга тизган парк директорининг ўринбосари Карим ака ҳар бир кишига алоҳида кўрсатма бера бошлади:

— Содиқжон ука, кечаги чехский туфлининг қирқ биринчи размеридан яна битта топиб берасан. Катта ўғлим ҳам ҳархаша қиляпти...

— Солижон, эртанги якшанбада бир ҳунарингни кўрсат. Ҳовлидаги ҳалиги ишни тугатиб қўяйлик...

— Шукурвой, бўпти, кечаги нархга розимиз. Бугуноқ моторни уйга ташлаб ўт.

— Икромжон, эртага Сувонқул аканинг тўйида кабоб пиширишинг кераклиги эсингдами? Яна обрўйимиз бир пул бўлмасин-а?..

Ниҳоят у четроқда турган қариянинг ёнига келиб жеркиган оҳангда минғиллади:

— Бугун сал чаққонроқ ишланг, бобой! Ўзим бориб текшираман! Ҳаммаси тушунарлими? Гап тамом. Қани, ҳамма ишга!

Супурги қўлтиқлаб, пақир кўтарган фаррошлар бирпасда боғнинг тўрт томонига тутундек тарқаб кетишди.

Абдумалик ИСОМИДДИНОВ

ҲАР ТЎҒРИДА

АГАР ЮРАК БИР МАРОМДА УРМАСА

● «ТЕКИС маром — юракнинг саломатлиги, тартибсиз уриши — касалланишдан дарак беради — бу касаллик нуқтаи назардир. Гарвард медицина мактабининг вакили А. Голдербергер эса уни инкор этади. У бир неча минг электрокардиограммани компьютерда таҳлил қилиб, шундай хулосага келди: маромнинг қисман бузилиши нормал ҳолатдир. Ҳатто шундай оғишлар бўлмаганидан қўрқиш керак. Олим соғлом кишиларда «маром»нинг ўзгаришига тартибсиз ҳаракатда таркиб топувчи юксак тебранишлар таъсир қилади, деб ҳисоблайди. Юракнинг бехосдан тўхтаб қолиши олдидан бу микроуришлар кескин йўқолади, Ёш ўтгани сари ўзгаришлар ҳам оддийлашаверади. А. Голдербергер юракнинг «тартибсиз уриш»ини ўрганиш анча аниқ диагноз қўйиш имконини беради, деб ҳисоблайди.

НАВБАТДАГИ ҚАБУЛ

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчилик Совети навбатдаги қабулни эртага — 6 июль пайшанба куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар меҳнаткашларни жамоатчилик Советининг раиси, область юстиция бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Турғун Пидаев қабул қилади.

Жамоатчилик Советининг қабулхонаси: Ленинград кўчаси, 32 уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 32-53-54; 33-40-48.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖАМОАТЧИЛИК СОВЕТИНИНГ ҚАБУЛХОНАСИ.

(«Тошкент ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 7 июлда чиқади).

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

8 ва 9 июль соат 16.00 да

«ИНЬ-ЯНЬ» БИРЛАШМАСИ

«ТАШРИФ ҚОҒОЗИ»

КУНГИЛОЧАР ШОУ-ПРОГРАММАСИНИ

НАМОЙИШ ЭТАДИ

ПРОГРАММАДА:

«УШУ»нинг ташқи ва ички усуллари;

корейсча ТАЙКВАНДО курашининг оёқ, қўл комплекслари;

кота рақслари, каратэ-до, ўз-ўзини ҳимоя қилиш усуллари, жуфт-жуфт бўлиб амалга ошириладиган «айкида» машқлари.

Республика Модалар театрининг чиқишлари.

Замонавий кийим-бошлар намойиши.

АУКЦИОН! АУКЦИОН! АУКЦИОН!

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.

Касса соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.

Коллектив бўлиб тушиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Справкалар учун телефонлар — 44-35-91, 44-35-84.

ТЎЙЛАР МУБОРАК!

АВИАСОЗЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИНИНГ

тўй тантаналарида маданий хизмат қилишга мослаштирилган ва замонавий репертуарга эга бўлган

«САМО» АНСАМБЛИ

БАХТ ВА ШОДЛИК ОҚШОМИНИ КЎНГИЛДАГИДЕК ЎТКАЗИШДА ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР!

Ансамблни кассага пул тўлаш йўли билан тўйхонага таклиф қилишингиз мумкин.

Буюртмалар олдиндан ҳар куни соат 17.00 дан Маданият саройининг 2-қават, 90-хонасида қабул қилинади.

Бизнинг адрес: Авиасозлар шаҳарчаси, Лисунов кўчаси, Авиасозлар маданият саройи (15, 23, 48, 72, 154, 164-автобуслар; 3, 23-трамвайларнинг «Маданият саройи» бекати. Метронинг «Чкалов» станциясигача борилади). Телефон: 96-55-81.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги

РЕСПУБЛИКА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йили учун

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Билим юрти барча йўналишдаги озиқ-овқат, саноат товарлари бўйича юқори малакали контролёр-кассир ва сотувчилар тайёрлайди. Бу группаларга 25 ёшгача бўлган ўрта маълумотлилар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқиш муддати 8,5 ой.

ЎҚИШГА РЕСПУБЛИКАМИЗ ШАҲАРЛАРИДА ЯШОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Ўқиш даври меҳнат стажига киради.

Бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан таъминланади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ҳамма фанлардан аъло баҳоларга эга бўлган ва битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган ўқувчилар педсовет қарорига кўра, ўқишни битириб бўлгач Тошкент совет савдо техникумига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикаси Тошкент шаҳрининг Бош универсал магазинида ва универсамларда олиб борилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асли), турар жойидан справка, таржимаи ҳоли, 086/У формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 6 та фотосурат, характеристика, шаҳар савдо идораси ва область савдо бошқармасининг йўлланмаси.

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛАРГА ҲАР ОЙДА 32 СЎМ СТИПЕНДИЯ БЕРИЛАДИ.

Ота-онасиз ва етим қолган ўқувчиларга, ҳамда Улуғ Ватан уруши I—II группа инвалиди фарзандларига ҳар ойда 41 сўм стипендия тўланади.

Республика ҳунар-техника билим юртининг адреси: 700173, Тошкент шаҳри, А. Икромов райони, Бобир кўчаси, 3-уй (13 ва 70-автобуслар билан «Чўпон-ота»; 4 ва 9-трамвайлар билан «Тез ёрдам медицина клиникаси» бекатларигача борилади. Телефонлар — 75-35-86, 75 35-92.

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси базасидаги

8-ТОШКЕНТ ЎРТА-ҲУНАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Учиш аппаратларининг йиғувчи слесари, механика йиғув ишлари слесари, саноат асбоб ускуналари ремонти слесари, сонли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори, токарь, фрезерчи, кенг профилдаги станокчи.

ЎҚИШГА 8—10 СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

8-синф маълумотига эга бўлганлар учун ўқиш муддати — 1—2—3 йил.

1—2 йиллик таълим группаларига қабул қилинган ўқувчига диплом ва касб ҳақидаги ҳужжат берилади.

Ўқиш миллий тилда олиб бориладиган группалар ҳам мавжуд.

2—3 йиллик таълим группаларига қабул қилинган ўқувчилар озиқ-овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар.

Ўқишни тамомлагач уларга тугалланган ўрта маълумот ҳақидаги диплом ва касб эгаллаганлик ҳақидаги ҳужжат топширилади.

Бир йиллик таълим группаларига кирган ўқувчиларга ойига 65 сўм стипендия тўланади.

Ишлаб чиқариш практикаси даврида ҳамма группаларнинг ўқувчиларига стипендия сақланган ҳолда иш ҳақининг 50 проценти тўланади.

ЎҚИШ ДАВРИ УМУМИЙ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Билим юртида спорт секциялари, бадиий ҳаваскорлик, авиамоделчилик, радио ва фото тўгараклар ишлаб турибди.

Билим юртини «яхши» ва «аъло» баҳоларга тамомлаганларга техникум ва олий ўқув юртларининг кечки ва кундузги бўлимларига ўқишга киришлари учун йўлланма берилади.

Билим юртини тамомлаганлар В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида иш билан таъминланадилар.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш шарт: маълумот ҳақидаги ҳужжат, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома (паспорт), яшаш жойидан справка, ота-онасининг ишхонасидан справка, медицина справкаси, мактабдан характеристика, 6 дона фотосурат (3х4, 4х5 см).

Билим юрти адреси: 700128, Тошкент шаҳри, Октябрь райони, Усмон Юсупов кўчаси, Авиация проезди, 10-уй (6, 10, 23-трамвайлар; 1, 4, 10, 14, 21-троллейбуслар; 17, 44, 48, 97-автобусларнинг «Ленинград» меҳмонхонаси» бекати). Телефон: 41-75-54.

Р. — 11815. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Б.—1638. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12